

Přirozený svět - četba VI

Ladislav Hejdlánek

◆ bytový seminář, česky, vznik: 16. 4. 1985

◆ private seminar, Czech, origin: 16. 4. 1985

Přirozený svět - četba VI [1985]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (1985-04-16 Přirozený svět - četba VI (1)_s1_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: No, jak jsme mluvili o té čtvrté čase, o té časovosti, tak se tam říkalo, že se vytýkalo Patočkovi, že tam mluví jenom o tom našem, že ten život je... no a že nemluví třeba o tom existenciálním tak... A on tady na jednom místě v tom *Přirozeném světě* na straně 154, tři čtvrtě...

Hejdánek: Jo, a to mi musíte říct teda, kde to je, v které kapitole nebo jak.

Jiný hlas: Oddíl dvanáct. Je to před osmnáctým... před čtrnáctým? No, je to ten *Přirozený svět*, je to ten třetí oddíl.

Hejdánek: Třetí oddíl a před koncem jedničky?

Jiný hlas: Před koncem jedničky, dobře. Málem do té vody naliže čaj. No, byla by to teda... tak dvě stráno, jedna stránka před koncem. No, a u toho přírodního času je to daleko...

Hejdánek: Ano, ano.

Jiný hlas: ...tak tam říká: Přírodní čas je daleko užší struktury, jako život zvířete má poměrně k lidskému slabou artikulaci, tak i jeho čas, ale má přece jen týž charakter času k něčemu. No, ryze objektivní přírodní čas však nemá tento ráz, je prostou jednodimenzionální sukcesí. No, takže říká, že ten život zvířete nebo ten čas zvířete má charakter času k něčemu a o tom to tady teda neříká. Tam mluví jen o...

Hejdánek: Čili z toho máte dojem, že tam můžeme zahrnout, respektive že tam je zahrnut i ten čas zvířete. No, a co tomu říkají ostatní? Je to tak?

Jiný hlas: K tomu charakteru času k něčemu, no, že tam se hovoří i o tom psu, o tom zvířeti, to tady jasně říká. No tak, myslím si, že jo, u věcí. Já jsem s tím taky nějak souhlasil. Protože v tom odstavci na straně 156, jak začíná odstavec "co však znamená vyšetřovat způsob bytí", hned druhá věta hovoří o tom, což byste v poslední popíral, že o vlastním čase, že říká: V podstatě nic jiného než vyšetřovat pro tu kterou složku jsoucna, jaký časový charakter je jí vlastní. To je jedna věta a druhá: Kam patří ve vztahu k příslušným dimenzím a stupňům časové časovosti. Takže on už tady sám hned na začátku říká a připouští teda, že u každé věci se můžeme zabývat jejím vlastním časem a pak ještě tedy vztahem toho jsoucna k různým časovým dimenzím. Takže on každému jsoucnu Patočka přiznává jeho vlastní čas, vlastní časovost.

Hejdánek: To je ale postavené jenom na slovech. Co to je ale to jsoucno? Je to skutečně samostatné jsoucno, na nás nezávislé jsoucno? A nebo je to jenom takové jsoucno, jak se nám jeví? Jsoucno pro nás? To je strašně důležité, protože jestliže jsme tu otázku položili, nebo já jsem ji položil, a řekl jsem, že mám dojem, že tam prostě není nikde místo pro čas, který probíhá bez souvislosti, bez závislosti na nás... No pochopitelně, že je nějaký čas vlastní psovi. Ale to je můj čas.

Jiný hlas: No to ne, to je něco jiného, já si myslím. Já si myslím, že on, teda ono je těžké na takovém krátkém úseku rozhodnout, že, ale pokud bude hovořit o vlastním čase, tak by to měl být čas nezávisle na tom, jestli já o tom čase vypovídám nebo nevypovídám. Měl by to být čas vlastní tomu psu nezávisle na mně.

Hejdánek: No a to znamená, co to znamená, když tady říká, že objekty přirozeného světa jsou v čase, který lze označit jako *čas k*? Teď zvíře má taky nějaký *čas k*, svůj *čas k*. To znamená, že má také nějaké objekty svého přirozeného světa, jo?

Jiný hlas: Já se domnívám, že tady to rozčleňuje. On řekne, že každá věc má svůj vlastní čas. A teď vyjmenuje ty různé vztahy k těm časovým dimenzím. A to jsou jednak ty abstraktní předmětnosti, pak ty reality v objektovém smyslu, pak ty objekty přirozeného světa. Tak to bych si tak jako představoval, že tohle jsou ty vztahy těch jsoucen k těm různým dimenzím času, jsoucen samotných.

Hejdánek: Takže prostě tady abstraktní předmětnost, jako například trojúhelník, se vztahuje určitým způsobem k času, to jest nevztahuje se. Nebo k nějakému času, jo? Bez ohledu na to, jestli ho myslíme, nebo nemyslíme, prostě...

Jiný hlas: Ne, tady se právě míní jistý čas, ke kterému ono se nemůže vztahovat.

Hejdánek: A který?

Jiný hlas: No to je ten objektivní čas.

Hejdánek: Dobře. Kde se bere ten objektivní čas? Vždyť ten my konstruujeme.

Jiný hlas: Ano, ten my konstruujeme, ale je konstruován jinak než ten čas, do kterého bychom mohli umístit ty abstraktní předmětnosti.

Hejdánek: Čili ty abstraktní předmětnosti jsou naše konstrukce, ten objektivní čas je naše konstrukce, ty abstraktní předmětnosti se jakožto naše konstrukce nevztahují k času, který je naší konstrukcí. O jakých jsou tady je řeč? To jsou všechno naše konstrukce furt.

Jiný hlas: No, ale některé konstrukce se mohou vztahovat k něčemu...

Hejdánek: Jistě, když to přikonstruujeme, tak můžeme je přikonstruovat jako ty objektivní, ty reality v objektovém smyslu, to jsou zas naše konstrukce a ty ovšem konstruujeme tak, že se vztahují k objektivnímu času, který je taky naší konstrukcí. Ale kde je tady ten čas toho psa, který není naší konstrukcí?

Jiný hlas: No kde tady je, když už o něm začneme, no my o něm můžeme vypovídat, tak my se k němu můžeme nějakým způsobem vztahovat, že...

Hejdánek: To jest vztahovat. My ho můžeme konstruovat.

Jiný hlas: A můžeme ho zkonstruovat. Ale teď je otázka, jak může žít pes, kterého jsme nekonstruovali, žít v čase, který jsme my konstruovali?

Jiný hlas: No to ne. Ten pes žije ve svém vlastním čase, ale my v podstatě, když chceme o něm hovořit, tak ho musíme zkonstruovat.

Hejdánek: No dobře, ale v kterém čase on hovoří? V kterém čase? V čase *k*?

Jiný hlas: To ne, to je vlastní čas. Tyhle ty časy *k* a ten objektivní...

Hejdánek: No a to se ptám, kde je? Vždyť teď právě argument zněl, že ta zvířata taky žijou v čase *k*. A jestli ten čas *k* je jejich čas *k*, nebo náš čas *k*.

Jiný hlas: Aha, ano. To je náš čas *k*.

Hejdánek: No to je přesně, co jsem minule říkal a na čem byla založena moje námitka. Že to je zase ten pes žije v čase *k*, který je mým časem *k*. A nemůže to být jeho čas. Jeho čas, to je jinej čas, to je jeho vlastní čas. Jestli je to jeho čas, tak kde se o něm tady říká? Kde se tady o něm mluví? Protože tady se říká na té 156. stránce, že objekty přirozeného světa jsou v čase *k*. To znamená, že ten pes by musel mít taky, když má čas *k*, tak by musel mít objekty přirozeného světa nějak. A to *eo ipso* mít nemůže.

Jiný hlas: Když se tady řekne, že objekty přirozeného světa jsou v čase *k*, tak je to náš čas. Ale když on tady říká v tom původním textu, že přírodní část má přece ten charakter času *k* něčemu, tak co to znamená?

Hejdánek: Tak zaprvé, co to je přírodní čas? Že to je ten čas třetího druhu, že? Čas praktického života. Ale našeho praktického života.

Jiný hlas: Ale tady mluví přímo o zvířeti a říká „jeho čas“.

Hejdánek: Ano, jistě. To takovýchhle věcí je tam víc, jenomže co z toho vyplývá. Když je to jeho čas, tak jak je to čas? Když jsem někdy vytkl Patočkovi, jak to je u zvířete nebo dokonce u malého dítěte, tak říká: „Co my o tom víme?“

To jest ono je to pravda, když řekne, že život zvířete má poměrně k lidskému slabou artikulaci, tak i jeho čas... No tak co on o tom ví? Jakou má artikulaci čas psa?

Čili evidentně to čas *k* znamená, ten pes má nějaké místo v tom našem čase *k*, v tom našem prožívání světa. A jestliže to tam takhle zní, tak je to jenom proto, že ono to samotným fenomenologům připadá blbé, takže oni vždycky řeknou tezi a pak mluví, jako kdyby mluvil normální člověk nefenomenolog. Takže to mate. A jenom když se dojde ke sporu, tak sáhnou k té tezi, kterou řekli na začátku, aby se vyhnuli nějakému problému.

Čili z toho nemůžeme... Tady otázka je totiž, kdyby ten život zvířete tady byl míněn tak, že má svůj vlastní čas, no tak potom nemáme kam ho zařadit, leč do toho žitého života. Ne do toho času *k*. Ten čas *k*, to je

ten náš čas. A kdybychom mluvili o čase toho psa samotného, tak to je jeho žitý čas.

Jiný hlas: Takže nakonec teda připustíme, že o tom vlastním čase se opravdu hovoří jen na začátku, jen se tam zmíní, že? Ale žádný z těch...

Hejdánek: Kterého, kterým vlastním čase?

Jiný hlas: O vlastním čase každého jsoucna.

Hejdánek: Kde o tom...?

Jiný hlas: No v té větě, jak jsem četl, že v podstatě nic jiného než vyšetřovat pro tu kterou složku jsoucna, jaký časový charakter jí vlastní.

Hejdánek: Její vlastní, no jo, ale to se tím nemyslí, že je to nezávislé na nás. Jaký časový charakter v tom čase, který my tomu dáváme, jí vlastní. To nemůžeme vykládat tak, že každá složka má svůj vlastní čas v tom smyslu nezávislej, oddělenej od těch ostatních, každá jinej a tak. Jaký čas je jí vlastní, to jest jaký jí přísluší v našem konceptu, v té naší konstrukci.

Jiný hlas: Čili ta věta pokračuje: kam patří.

Hejdánek: Ano, kam patří v tom našem rozvrhu.

Jiný hlas: Tak jdeme dál, ne? Ono to bylo jenom u těch tří bodů. Ano, to jsme probrali tu poslední větu toho odstavce na 157. straně. Tu druhou jsme už probrali, že? Ne, k té první otázka, to je taky věta. A druhá je ta o té tezi, to jsme probrali, to tady Honza... ano, takže teď jsme se dostali k té větě, co jsme udělali.

A řekli jsme si teda, že bytí věcí nebo když říká, že bytí věcí nemůže být zjišťováno bez vztahu k odemčenosti pro to, čemu se rozumí, pro smysl, tak že se tím nemíní teda naše odemčenost pravděpodobně, ale odemčenost nějakého toho jsoucna té věci, ne naší odemčenosti. No ale to jsme my, to musí být naše odemčenost pro bytí, ne? Ne, ne, ne. Tady bylo poslední řečeno „pro smysl bytí“. Ne, ale že to je odemčenost toho jsoucna, té věci, ne naše odemčenost. My se pouze v té odemčenosti setkáváme.

To jsme teda zproblematizovali, jak je to tady formulováno, protože když se překládá Heidegger, tak odemčenost a otevřenost se od sebe odlišuje. A na straně lidské je otevřenost a na straně bytí je odemčenost. Ale tady bych chtěl jenom k tomu říct, že tak jak jsem to posledně interpretoval, tak když jsem se pak na to díval, tak ono opravdu je to asi... se to tak nedá interpretovat, že by se to spojilo obojí dvoje dohromady. Když on teda řekne, že chápat jsoucno lze jen ve vztahu k bytí, tak já nemohu říct, že chápat jsoucno lze ve vztahu k bytí jsoucna nebo k věci, k bytí věci. A pak se ještě říká to druhé, že bytí nemůže být zjišťováno bez té odemčenosti pro smysl, bez vztahu k té odemčenosti pro smysl, že?

A já jsem to spojil, že nakonec jakoby vyšlo, že nejdříve člověk musí mít vztah odemčenosti pro smysl, aby mohl mít vztah k bytí nebo zjišťovat bytí, aby chápal, aby porozuměl jsoucnu, že? Ale ono opravdu je to dvojí: jednak je to mít vůbec jenom vztah k bytí a to druhé je zjišťovat nebo určovat bytí jsoucna. Takže tohleto propojení, jak jsem se tady snažil posledně prosadit, není správné.

A ono opravdu jako není možné, protože on tady přece na několika místech hovoří pouze o vztahu k bytí. Je to z Heideggera. Heidegger právě důkladně rozlišuje bytí a smysl bytí. Což je v tomhleto případě, se domnívám, právě když budeme určovat to bytí, tak se ptáme po tom smyslu toho bytí. Ale budeme-li mít jen vztah k bytí, tak tam ještě o žádný smysl nemusí jít. Jsoucno lze pochopit ve vztahu k bytí. Takže to je na jedné straně, to je vztah k bytí.

A na druhé straně ale my musíme mít vztah podle té věty k odemčenosti pro smysl. Ale kdy? Když chceme vymezit, určit bytí. To je ale jen v případě vymezování bytí, ale ne vztahu k bytí. Že ten vztah k bytí jistým způsobem máme. Podle toho Heideggera tam je... já jsem se dneska ještě do toho trochu koukal, je mně opravdu nakonec záhadou, co se míní, jak se rozlišuje bytí a jak se rozlišuje jsoucnost, jsoucno u Heideggera nebo vůbec. U Heideggera a prakticky i u Patočky, že? Protože on když hovoří o tom, že uvádí příklad, když hovoří o...

Jiný hlas: našem nějakém vztahu k bytí, jako třeba tam zahrnuje, říká, že obloha je bílá. Jako příklad tam uvádí, jako že to není to pravé, že to je takové trochu nesrozumitelné nebo pokleslé, teď přesně bych se

tam musel podívat. Ale přesto, když já vypovídám, že obloha je bílá, tak se vztahuji k bytí, že? Já nakonec opravdu musím za sebe říct to, že nechápu, co se míní bytím jsoucna tady v tomto případě. A vůbec i ta časovost, která je tam zahrnutá, když si vezmete akorát opravdu ten nástin Heideggerův po té otázce smyslu bytí, tak stejným způsobem tak stručně to je řečeno tady. Aniž by tady bylo trochu to zpřesněno a podáno srozumitelněji, že musíme tu otázku potom času nějakým způsobem vyložit, abychom se mohli dostat vůbec k té otázce toho smyslu bytí, že ta otázka té časovosti zakládá tu otázku toho smyslu bytí. Ne snad smyslu, ne. Ano, to mluvím spíš o Heideggerovi teď, ale mám za to, že to bude i tady. Tady se za chvíli začne pokus dál hovořit právě o smyslu bytí, o vůbec smyslu. Ale to odsud dál vyplývá právě, když mluví o tom smyslu, tak tam to je vždycky v nějakém tom vztahu k odemčenessi toho bytí pro smysl. Ale že jsou ta druhá strana. Ale první strana... Ano, to lze pochopit bez vztahu k bytí. Že je to, když já chci nějakým způsobem vymezit bytí. S pochopením jsoucna to nemá nic společného. Ale má to... No, to právě nemá. Bytí věcí. To si nejsem...

Hejdánek: No, s pochopením do jisté míry máte pravdu. Totiž já jsem v určitých těžkostech, protože s takovou základní netrpělivostí, s jakou čtu takovéto texty, prostě dokud mě text nevyvrátí určité věci, tak tam dosazuji, když je to nejasné, dosazuji věci, které jsou mně známé nebo zřejmé. Takže když nevíme, tak jednak si u toho uděláme otazník, že se k tomu musíme vracet, a zadruhé se musíme pokusit to pochopit, jak to je, se vším rizikem.

Teď co to znamená, a už jsme o tom také mluvili, jenom to zopakuji, co to znamená, že jsoucno nelze pochopit bez vztahu k bytí. Innu, to znamená, že nemůžeme jsoucno pochopit v jeho jsoucnosti. V jeho jsoucnosti ho můžeme pouze vnímat, nikoliv chápat. Pochopit můžeme pouze ve vztahu k bytí, rozumí se k jeho bytí. Já nemám nejmenší potřebu tady zatahovat do toho bytí vůbec. Žádné jsoucno nemohu pochopit, aniž bych ho pochopil v jeho bytí, respektive i s jeho bytím, ne jenom v jeho jsoucnosti.

To je jedna věc. A na druhé straně bytí věcí nemůže být zjišťováno bez vztahu k odemčenessi pro to, čemu lze porozumět pro smysl. Čili to, čemu lze porozumět, je tam řečeno to závažné, protože to ukazuje na nás, čemu my můžeme porozumět. Ale ten smysl, ten není konstituován naším porozuměním. Takže to, čemu lze rozumět, to je jenom výklad toho, co je smysl, ale smysl je něco, k čemu to bytí věcí může samo být odemčeno bez naší asistence.

No co to znamená? No innu, bytí je vlastně dění toho „jest“, že? To je bytí. To je to odehrávání, to stávání se těch jednotlivých jsoucností. A to se může stávat různě, ale ne přes naše pochopení, nýbrž samo o sobě to bytí, to jest ten proces bytí, je odemčen vůči smyslu. To je naznačeno, že tedy zaprvé bytí má smysl, kdežto jsoucnost nikoliv. Jsoucno pouze ve vztahu k bytí má smysl jako jeho nějaká část, nějaký okamžitý ten... Já pak uvedu ještě příklad, na kterém se to dá demonstrovat.

No a to bytí samo má smysl, ne námi konstituovaný. My se vůči tomu smyslu musíme otevřít stejně, jako to bytí se vůči němu odemklo.

Jiný hlas: Myslíte bytí samo sobě, bytí toho jsoucna?

Hejdánek: To bytí toho jsoucna má smysl, protože se vůči tomu smyslu odemklo. Nemá smysl tak, že by mu byl vlastně nějak vnitřní, inherentní, že by stačilo, aby se něco dělo, aby něco bylo a už to mělo smysl. To není pravda. Patří k podstatě bytí, že je odemčeno, bytí nějaké věci, nějakého jsoucna, že je odemčeno vůči smyslu. Čili, a co to je smysl? To je *logos* přece.

Čili já to chápu takhle. Samozřejmě je vám jasné, co tam všechno strkám, ale dává to smysl přinejmenším. A zatím nevím, jak jinak bych si to vyložil. No a teď uvedu příklad, na kterém se to dá demonstrovat. Poněvadž mě nějaká komise si vymyslela a poslali mě na nějaké vyšetření psychologické, protože jsem si stěžoval na nedostatek koncentrace, respektive na výpadky z koncentrace a tak dále, tak mě tam poslali. A ta psycholožka si to zjednodušila a dávala mně takové ty testy, jak se běžně dávají při zkoumání IQ.

A tak mimo jiné tam je jeden, to jsem si na tom uvědomil, jak je to krásné, takový test spočívá v tom, že vám dají obrázky zamíchané a vy máte je seřadit ve správném pořadí. Čili jinými slovy, oni vám tam dají několik jsoucností a vy je máte seřadit ve smyslu bytí.

No a teď tam vznikla ještě... Prostě já potom doma vykládal to dlouho, protože jsem říkal, jak si ty psychologicky neuvědomují, co se z toho dá všechno vykouzlit, nebo možná si to uvědomují, já nevím. To se musím nějakého Jirky Němce zeptat. Totiž tam byla série obrázků a mezi jinými byla jakási štabajzna, tedy všechno to ručně namalované hrůza strašným způsobem, takže když říkám štabajzna, tak teda to měla být, ale nebyla. Jak jde po ulici, pak tam byly obrázky, jak jede nějaký hodnostář, vypadalo to jako král, řidič a vedle něj nějaký ten strážce ještě a vzadu král. Teď král nejdřív tam sedí, pak vstane, ukazuje kamsi, pak tam bylo, jak vystupuje z auta a pak tam byl obrázek, myslím, že to bylo pět obrázků, a obrázek, jak auto tam někde jede nebo jede pryč a on, malej skrček vedle vysoké štabajzny, ji doprovází někde po chodníku.

Jiný hlas: A teď otázka byla, kam tu štabajznu zasadit, z jakého hlediska se na to člověk má dívat. Mě to hned zaujalo, tak jsem naschvál udělal takovou méně pravděpodobnou kombinaci. Totiž když tam vidíte, jak nejdřív jedou, pak král ukazuje, tak vy tu štabajznu můžete dát před to, jak král ukazuje, anebo potom. Podle toho, jestli je to z hlediska krále, anebo je to z hlediska řidiče nebo pozorovatele vnějšího. V obou případech to má smysl. Jde o to, kdo je subjekt. Čili je to krásný příklad na to, jak jednak spolu souvisí soucnost a bytí a za druhé, jak je strašně důležité, z jaké perspektivy, z hlediska jakého subjektu se to děje. To jest, že takzvané objektivní dění se tady nedá rozhodnout, protože ani jedno není vyjádřitelné v těch sukcesích. Prostě tam skutečně dochází objektivně, v uvozovkách objektivně, k tomu, že se realita pluralizuje tak, že z hlediska každého subjektu vypadá jinak, respektive je jiná. Ne vypadá jinak, je jiná. A že tam je to souhra aktivit těch lidí, které když se takhle rozsekají na ty soucnosti, tak to ztrácí dokonce i tu donucující jednoznačnost. Prostě vědecky to nelze rozhodnout.

To je příklad pro tohle. Já bych navrhoval, abychom si tento, pokud nenajdeme ještě jiný výklad možný, abychom si tohle jako svůj vynález, nikoli jako Patočkovu pozici, tam dosadili, abychom vůbec pochopili, o co může jít, a pak uvidíme, jestli nám to sedí nebo nesedí, až to budeme moct konfrontovat s dalšími formulacemi.

Jiný hlas: Já bych jenom měl maličkost k tomu, že i když teď budete hovořit o tom dění toho bytí, že tedy to bytí má jistý průběh, odkud se ta časovost bere? To by znamenalo, že...

Hejdánek: To je vlastní tomu bytí. To není myslitelné bez té časovosti.

Jiný hlas: No, ale když to bytí není v žádném případě soucno, je to vždycky jenom bytí soucné, tak bytí je přece možné jenom ve světě řeči.

Hejdánek: Je možné? No, tak to se tam ukazuje. Nebo je to možné v tom smyslu, jako bytí je možné jenom ve světě smyslu, byste řekl. Ale co to znamená? Copak není možné žádné bytí, které je nesmyslné?

Jiný hlas: V zásadě ano, bytí, které ztroskotá, tak vypadlo ze smyslu. Co by potom znamenal ten smysl tady ještě jednou, kdybyste to nějak přiblížil?

Hejdánek: To je to, čemu může být porozuměno. Čemu lze porozumět. Víte, Patočka neříká... je evidentní, že to je odkaz na *logos*. Jenom *logos* je to, čemu lze rozumět.

Jiný hlas: A *logos* s časem souvisí?

Hejdánek: To tady Patočka neříká. Ten hovoří o tom, že bytí nemůžeme chápat. A teď je otázka, zda *logos*. To je naše otázka, kterou jsme se zabývali, ale tady nevidím, že by byla jakákoliv skulinka nebo jakýkoliv háček, za který bychom zatahli a rozvinuli tu otázku. To znamená, to by bylo vnesení něčeho cizího.

Jiný hlas: Tady je potom kousek dál napsáno: Smysl je však vždy smysl pro někoho, neexistuje smysl vůbec. Takže problém toho *logu* tady asi nějakým způsobem padá?

Hejdánek: K tomu přijďme, ale já myslím, že nepadá. To se ukáže. Jde totiž o to, že není jeden jediný smysl pro všechno vůbec, nýbrž každé bytí má svůj smysl, vůči němuž se musí odemknout. A je to jiný smysl než vůči kterému se odemyká jiné bytí jiného jsoucna.

Jiný hlas: To je zajímavé, ale to tady z toho patrně není. On říká pro, že to je jenom pro někoho.

Hejdánek: Tak je otázka, jestli tím myslí subjekt, z hlediska jehož se to jeví jako subjektivní záležitost.

Jiný hlas: Asi se domnívá, že ano. On tady říká, že jejich bytí má smysl pro nás. Věci nemají smysl, ale

jejich bytí má smysl pro nás. Protože sami smysl nemají. Předměty věci nemají smysl. To je ta další věta. Bylo by zajímavé, jak by to vypadalo s tím psem.

Hejdánek: Každopádně u Heideggera to tak není. Já nevím, jestli Patočka má tendenci u Husserla nepochybně to zcela subjektivizovat. Patočka se nechal ovlivnit Husserlem i Heideggerem a programově říká, že se chce pomocí Heideggera vymanit z toho absolutního subjektivismu Husserlova. Jak to konkrétně v tomhle případě vypadá, nevím, ale jeho úmysl to rozhodně je všeobecně. Je to pozdní text, tedy tam by to mělo být. Čili pokusme se nejdříve to chápat jako pokus bránit se tomu subjektivismu, ne to vyložit jasně husserlovsky. Přinejmenším zkusit to můžeme. Teprve když se to nepovede, tak se ukáže, že vlastně Patočka tady zapomněl, že se chce bránit Husserlovi. A já myslím, že to jde držet.

Jiný hlas: K tomu se teda dostaneme.

Hejdánek: K tomu se dostaneme, ano.

Jiný hlas: Bytí jsoucího bez tohoto vztahu však sleduje odedávna ta filosofická nauka, které říká tradice *metafyzika*. To znamená, že *metafyzika* sleduje bytí jsoucího bez tohoto vztahu. To znamená, že se nevztahuje k té odemčenosti?

Hejdánek: Moment. Ano. Bez tohoto vztahu k čemu?

Jiný hlas: K té odemčenosti.

Hejdánek: Podívejte se, beze vztahu k odemčenosti se neobejde naše zjišťování, ale ne bytí věci. To jsme už probírali.

Jiný hlas: No ne, já říkám, že metafyzika se nevztahuje nebo nemá vztah k té odemčenosti. Ne že to bytí jsoucího...

Hejdánek: Dobře, já jsem to teda špatně rozuměl. Vy jste měl za to, že metafyzika chápe bytí jsoucího bez vztahu k odemčenosti?

Jiný hlas: Ale ona ho nemá, ten vztah. Dobře, ta metafyzika, ano, ano, tak to je v pořádku pak, jasně. Tedy bez vztahu k té odemčenosti. Ale podle mě tady není řečeno, když nevím, jestli se implicitně míní, že se nemůže vztahovat ani nějak k tomu smyslu. To zatím bych potom tady...

Hejdánek: Ta metafyzika. No jo, myslím, že to bychom mohli hned odsouhlasit, že bez vztahu k smyslu není metafyzika možná, protože jinak by nedávala smysl, že, *ipso facto*. Smysl vždycky nějaký je, ve vnímání, myšlení, v jakémkoli myšlení a tedy taky v metafyzickém. Vždycky tam je. Bez nějakého vztahu k smyslu není možná. Vždycky to nemusí být ten smysl, vůči němuž to zkoumané jsoucí je odemčeno, respektive ve svém bytí je odemčeno.

Jiný hlas: A ta další věta potom tady teda tu jednu větu bych přeskočil pro teď.

Hejdánek: Moment, ale u téhle věty bych doporučoval ještě chvíli zůstat u té metafyziky.

Jiný hlas: Měl bych to dát do souvislosti a pak bych se k tomu ještě vrátil. Dobře, tak v pořádku. Když říká v dalším odstavci hned, že moderní věda, hlavně přírodověda, je metafyzická tam, kde se neptá po způsobu bytí svých předmětů, kde prostě klade jich realitu bez vyšetření smyslu této reality, to znamená, že metafyzika ve své přírodovědecké verzi ignoruje problém smyslu vůbec. Takže tady se říká, že metafyzika v té přírodovědecké verzi ignoruje problém smyslu vůbec, vůbec se neptá po smyslu. To by bylo jasné, ale teď podle mě je otázka, proč právě tam je ta přírodověda metafyzická, kde klade realitu bez vyšetření smyslu této reality? Protože tím vlastně se říká, že totéž dělá metafyzika a ta přírodověda to přejímá od té metafyziky.

Hejdánek: No jistě, ta přírodověda není nic než odvozená metafyzika. To jsme probrali někde už.

Jiný hlas: Ano, ale proč právě tam je metafyzická?

Hejdánek: To jsem říkal, že to je dílem určité metafyziky na začátku.

Jiný hlas: No a podle mě ta otázka, proč právě tam je metafyzická, kde se neptá po způsobu bytí svých předmětů a kde prostě klade jich realitu bez vyšetření smyslu této reality? Jestli se dá říct, že metafyzika vůbec, ta tradiční, by se neptala po smyslu reality a jenom kladla realitu?

Hejdánek: No podívejte se, jak to vypadá na samotném začátku filosofie? Tam prostě ta série těch předsokratických filosofů si, zase teď zjednodušeně, nemůžeme k detailům, ono by se našly jisté

problémy u toho ještě další, no ale tak zásadně, s Aristotelem za to, všichni se tážou po tom, co se nemění uprostřed změn. Tážou se po *arché*. To je jejich nejzákladnější filosofická otázka. Co to je *arché*? To není přece bytí. Respektive pokud je to bytí, je to bytí zbavené smyslu. Je to bytí, které se neděje, které zůstává neměnné, pro něž čas je *adiaforon*, naprosto lhostejná záležitost.

Čili to je to, co dělá. A přitom ovšem pochopitelně jakýsi smysl to musí mít, vždyť tím byli osloveni všichni ti předsofistickí, dokonce když to bylo formulováno tak antipaticky nebo prostě tak iritujícím způsobem jako v elejské škole, že? No tak to stejně, ačkoli každý vidí, že to je v rozporu se vším, co víme a s čím máme zkušenost, tak všichni další filosofové tím byli tak hluboce ovlivněni, že zkoušeli najít nějaký kompromis, jak by tuto vizi zachovali a zároveň do toho nějak pojali ten pohyb, změny a tak dále. Čím byli osloveni? No nějakým smyslem. Jenomže to je jiný smysl než smysl té *arché*. To je smysl toho výkladu.

Jiný hlas: Ale oni se ptali na nějaký smysl toho *arché*?

Hejdánek: Ne. To tam, z čeho bychom to vyvodili? Tam naopak tu *arché* kladou bez jaké další otázky.

Prostě je to voda, je to vzduch, je to *apeiron*. To kladou. Jaký to má další smysl, to je jim naprosto lhostejné. Teprve to všechno další z toho vyplývá. Ale jak to z toho vyplývá? Jak může mnohost vyplývat z jediného a tak dál všechny tyhle otázky. Jak může to, co se mění, co vzniká a zaniká, jak může vyplývat z něčeho, co se nemění? Kde se bere vůbec ta změna, když se *arché* nemění?

Tyhle všechny otázky, to je prostě položeno stranou. Tento smysl se ponechává jenom na ty proměny, na tu genezi a *ftoru*, ale *arché*, to je mimo, to je jenom kladeno. Ovšem samozřejmě má se za to, že to tu je, ne že my to klademe. To jenom my dnes vidíme, že to jenom kladli. Oni si mysleli, že to tak je.

Jiný hlas: Že tím je to právě souvislost, teď je to jasné, s tím kladením reality je v souvislosti s, jak tady na začátku o té *hypostazi*, že ta přírodověda *hypostazuje* nějaké ty konstrukce, tak vlastně to kladení reality se dá říct, že to je *hypostaze* nějakých těch...

Hejdánek: Ano, v tomto případě nepochybně, že je to de facto konstrukce jakéhosi myšlenkového modelu *arché* a to je *hypostazováno*, to jest strkáno do té reality jako její základ, ačkoli to tam nikde původně není.

A protože tohle dělá přírodověda, naučila se to od té metafyziky, tohle dělá přírodověda, prostě pracuje s určitými pojmy, ale moderní fyzika pracuje s pojmem energie, hmota, prostor, čas. No ale to je všechno kladeno a neví se, co to je. Otázka, co to je čas, nepatří do fyziky, ale fyzika pořád pracuje s časem. Co je prostor, to nepatří do geometrie, to nepatří do fyziky, to nepatří nikam do žádné odborné vědy. A tak dál. V této věci nebo v tomto ohledu je přírodověda metafyzická.

Jiný hlas: No ale to v podstatě znamená, že se vůbec neptá po bytí jsoucího.

Hejdánek: Vlastně ne. Jenže ona to tak říká, jako že právě to je bytí. Pro tu metafyziku *arché* beze všeho smyslu je bytí a za pravé bytí se považuje to, co se nemění. Čili vlastně je to věčná jsoucnost. Čili my to tam najdeme, že to je, jako kdyby to bylo, mluví se o bytí, táže se na bytí, ale ve skutečnosti to bytí je tam zapomenuto, i když se o něm mluví. Jde o jiný pojem nebo o jinou vizi.

Jiný hlas: To se dá ještě pro ujasnění říct o metafyzice vůbec, ne jen od *presokratiků*, tam se to zdá jasné, ale u Platóna, ta jeho metafyzika, jestli se o ní také dá říci, že je v ní také tak...

Hejdánek: Podívejte se, u Platóna ta teorie věčných idejí, tam to je. U Aristotela, který z celé antiky došel nejdál v pojetí pohybu a změny, tam ty formy, *morfaí*, jsou vlastně jenom adaptované ideje platónské.

Jiný hlas: Tady bych jenom, to je taková drobnost, ale nakonec jsme se museli domluvit s Petrem na tom, že se nedá hovořit o teorii idejí, protože ať si vezmete *Sofistu*, ať si vezmete *Parmenida*, tak tam je to *eidos* a ne *idea*, o které se hovoří. Takže by to měla být teorie *eidů*.

--- (1985-04-16 Přirozený svět – četba VI (1)_s2_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: ...vydost. A v té jeho vymezení, jak by se s sebou měly chápat, pak aplikuje na jiných místech, než tady on uvádí, a to taky moc nejde. Ale říkal teorie idejí, ono je to zaběhlý. A o tom se mluvilo i u toho Platóna ještě, že je třeba to rozlišit. Přesně.

Hejdánek: Ono je vůbec, jak se to s češtinou, je to vždycky strašlivej problém, my dneska už vůbec

necítíme souvislost *idea* a *soucnost* a *být*. To prostě etymologicky to bylo z jednoho slova všechno. No, to je jenom taková...

Jiný hlas: A jde o to, jestli se opravdu v té metafyzice, že se neptá po způsobu bytí jako těch předmětů vůbec. Já si myslím, že se nedá mluvit o tom smyslu třeba u těch hybatelů nebo u těch *arché*, tam se o tom myslím třeba mluvit nedá. Ale jako já, co o tom vím, tak ta metafyzika se přece třeba ptá po smyslu toho bytí, třeba člověka nebo tak, tak tam ten smysl přece je nějaký základní. Co je člověk? No, že ho takhle vyšetřuje, si myslím, ten smysl.

Hejdánek: No dobře, tak ale jak? Tak třeba když jde o vás nebo o někoho, řekněme o Sokrata třeba, tak co to je nebo kdo to je Sokrates?

Nepochybně Sokrates je dítě Sokrates, chlapec Sokrates, dospělej Sokrates a stařec Sokrates, kterej je odsouzenej a musí vypít jed. To všechno je Sokrates. A jak metafyzika o tom mluví? No Sokrates je to, co všem těmto jednotlivým životním úsekům je společné. To, co uprostřed toho života, rozmanitostí životních prožitků a zážitků a všech těch změn tělesných i duševních, co tam zůstává totéž od začátku až do konce, je to furt Sokrates. A co to je ten Sokrates? Ten ani nežije, ani nedýchá, ten se nemění, ten nemá smysl.

Jiný hlas: Počkejte, jak tože ne? Moment, takhle.

Hejdánek: Protože žití je změna. On je stejnej, furt stejnej, ten je vyňat nejenom z času a prostoru, ale taky ze života, ze všeho možnýho. Je prostě to, co je Sokrates. No, to je absurdita, to není smysl.

Jiný hlas: No ne, tady se to myslím zaměňuje, ten smysl za smysl. No fakt vážně, že když se teda řekne, že to je ten Sokrates, kterej se tam nehýbe, kterej je teda nehybněj, jak se to přesně řeklo? Furt stejnej, od začátku do konce se nemění. A vy jste z toho prostě vyvodil, že tím pádem nemá smysl. No moment, ale teď já se přesto dál ptám, jak je smysl třeba toho člověka Sokrata nebo člověka vůbec.

Hejdánek: Jistě, ale pak už jste vykročil z metafyziky.

Jiný hlas: Ne, to říká metafyzika, že trvá, že se nemění.

Hejdánek: To už jste se začal ptát způsobem nemetafyzickým.

Protože když se tady mluví o metafyzice, tak se na ni nenadává, to není jenom obor nějaký, jeden z oborů filosofie. To se ukazuje, že je to vada, je to to, co zapomíná na smysl.

Jiný hlas: No nevím, jestli on říká, že je to filosofická nauka konkrétně, tak v filosofické nauce o té metafyzice... polovičatost. Ale on tady tu metafyziku určitou, v tom původním, já nevím, jak bych to teď našel, tam v závěru mluví o skutečné metafyzice, to o dobré, tam v tom závěru mluví, že skutečná metafyzika...

Hejdánek: Podívejte se, to je v zásadě možný. Zkritizuju blbou metafyziku a řeknu, jaká je správná metafyzika. A druhá možnost je, co dělá Heidegger, pokud jde o filosofii? Zkritizuje filosofii a říká, že je konec filosofie. Ale to je jenom otázka termínu. Prostě to, co tady přijde po filosofii, tomu Heidegger neříká filosofie, nýbrž myšlení. Ale stejně tak by to mohl nazvat novou filosofií. Takže když tam potom pozitivně Patočka mluví o metafyzice, tak to je ovšem metafyzika, o níž neplatí, že kašle na smysl. Tady to je zatím nadávka de facto. Tady je to jenom vymezení té metafyziky, jak ji známe z minulosti a pro niž je podstatné, že...

Jiný hlas: Dobře, no a mluví konkrétně o filosofické nauce, které říká tradice metafyziky.

Hejdánek: Protože ona ve skutečnosti jako nauka vznikla, že filosofie měla od začátku několik oborů, z nichž jedním oborem byla *prima philosophia* podle Aristotela, čemuž se později říkalo metafyzika. Tam patří určité okruh problematiky, nebo několik okruhů problematiky patří do tohoto oboru. Pak je tady etika, kam patří jiná nauka a později se tam kde co ještě dalo, politika byla taky původně ještě ve filosofii a tak dále. Ale většinou se pak říkalo logika tam patří, pak tam patří nauka o poznání a tak dál. To jsou jednotlivé filosofické disciplíny. A jedna z nich, ta základní, proto tomu říká Aristoteles první filosofie, to je metafyzika. V tomto smyslu, jak to takhle se rozvrstвило, to je filosofická disciplína, čili je to nauka určitá.

A teď ale on navíc historicky to vymezuje, je to sice určitá nauka, ale navíc má základní vadu, totiž že

kašle na vztah ke smyslu.

Jiný hlas: To znamená, že jenom pro informaci, když třeba ten Masaryk řekne, že pokud tedy neexistuje Bůh, tak člověk nemá smysl, tak to s tou metafyzikou, o které se tady hovoří, nesouvisí.

Hejdánek: Já teď nevím o jaké se mluví, teď jsme mluvili o dvou. A jak to s ní souvisí? Pochopitelně to s ní souvisí, jenomže je to zas vlastně třetí ještě koncept metafyziky. Tam, kde Bůh je chápán sice jako jsoucno, ale nikoliv fyzické, přírodní, že to není fysis, a tudíž patří do metafyziky. Teologie je podle Aristotela kusem metafyziky. To je zas subdisciplína metafyzická u Aristotela.

Rozumí se filosofická teologie. To nemá s křesťanstvím co dělat.

No a potom to bylo v té tradici křesťanský, to bylo uchopeno jak teologií, tak filosofií tak, že metafyzika je to, co je za hranicema fysis, za hranicema přírody, to je *supernaturale*. To je vlastně jenom překlad toho metafyzika. A samozřejmě základním jsoucnem *supernaturale* je Bůh. Takže teologie tímto pádem nadále zůstává tedy jako rozhodující metafyzikou v témže smyslu. To trvá dokonce i v jistých tradicích až dodnes, takže když si přečtete Teilharda de Chardina *Lidský fenomén*, tak tam na začátku upozorňuje, že nehodlá se pouštět ani do otázek teologických, ani do otázek metafyzických, ale zůstává u pouhých fenoménů. A pak pokračuje: „Nic než fenomén, ale celej fenomén“.

Takže on tomu fenoménu nenechá nic ukrást a zůstává jenom u fenoménu. Takže metafyzikové klidně můžou zůstat spokojení, nemusí se bouřit, přestože stejně se všichni bouřili a zakázali mu tisknout ty spisy. Ale tam je vidět ještě furt, že on nechtěl nejenom do teologie mluvit, ale on ani ne do metafyziky. No proč? No protože teologie je kus metafyziky, je to část metafyziky. Takže on tím, že řekl, že nechce ani do metafyziky mluvit vůbec, tak tím jenom ještě víc zdůraznil, že do teologických otázek nechce nejmenším způsobem zasahovat.

Jiný hlas: Já jsem tady právě v tom, kde se říká, že metafyzika ve své přírodovědecké verzi ignoruje problém smyslu vůbec. Vlastně to tak zdůrazňuje, že by se z toho dalo vysoudit, že připouští té metafyzice tradiční, že je schopna nějakým způsobem se vztahovat k tomu smyslu. Vy tady výslovně zdůrazňujete, že jenom ta přírodovědecká...

Hejdánek: No, to tam není, ne jenom, ale zvláště ve své přírodovědecké verzi. Tady odedávna ta metafyzika sleduje bytí jsoucího bez vztahu k smyslu, odedávna.

Jiný hlas: Bez vztahu k odemčenosti. Tady to podle mě není úplně výslovně řečeno, že bez vztahu ke smyslu. Že tady se mluví o vztahu k odemčenosti předtím.

Hejdánek: Dobře, ale bytí jsoucího, které není odemčeno vůči smyslu, to je vlastně totéž, jako které nemá smysl. Jenom proč je to rozdílně řečeno? Že když řekneme, že něco nemá smysl, tak v moderní naší době to zní tak, že my v tom žádný smysl nevidíme. A když chceme zdůraznit, že ten smysl, který to nemá, to nemá ne proto, že my to nevidíme, nýbrž že to samo je bez vztahu k jakémukoliv smyslu, tak tam nastupuje to, že to není odemčeno vůči smyslu. Aby se zároveň ukázalo, že ten smysl není něco *inherentního*.

Zase, když se mluví o smyslu třeba u těchto biologů, tak smysl se chápal jako něco *inherentního* k nějakému procesu nebo nějakému organismu. Když ptáci stavějí hnízdo a snesou vejce a sedějí na něm a živějí mláďata a tak dále, to všechno má smysl. Ale to je prostě jenom jakási taková odnož nebo takový defektní pojem smyslu ve vztahu k tomuhle, protože to je smysl, který je už v tom obsažený a my ho jenom musíme nahlédnout. Kdežto to, co třeba Rádl říká, když uvádí, co má smysl a co nemá smysl, a říká, že třeba smysl má roj včel a teď vykládá, že tam každý má svou nějakou funkci a snášejí med a přežijí tím pádem zimu a tak dále. Ale vlastně to není jenom smysl takovýhle, nýbrž ten vlastní smysl je plnit poslání včel na příští dva tisíce let. Tam uvádí třeba, že by to mohlo být tak něco. Prostě to je smysl, který daleko široko přesahuje jenom takové ty věci, které jsou nasnadě, které vlastně jsou jenom tak *immanentní*, jsou uvnitř toho. Celý ten svět, to víme, co jsme četli Jeanse, on taky připouštěl, že ptáci když stavějí hnízdo a vyvádějí mladé a tak dál, že to má smysl v rámci živé přírody. No ale to celé je jenom nějaká ta plíseň na povrchu Země, čili smysl to nemá vposledku. To je jenom uvnitř to má smysl, ale vlastně to žádný smysl nemá. Tam je vidět rozdílný pojem smyslu.

Smysl, který je redukován jenom na nějaký vztah k širšímu kontextu, a když ten širší kontext ten smysl nemá, tak jako by už je jenom sám o sobě a nemá na čem se založit. A pak je tedy smysl, který není převoditelný na žádný širší kontext, poněvadž i každý širší kontext je zase jenom danost a smysl je to, vůči čemu každá danost je buď otevřená, nebo není otevřená, tedy přesněji řečeno odemčená, nebo není odemčená.

Jiný hlas: Já jsem se totiž díval tady do těch předchozích, do té úplně buňky na začátek. Tam jsme se k tomu nějak dostali, protože tam na začátku u té metafyziky, tak jste sám říkal o tom smyslu, že je kuriózní, že přírodověda je metafyzická právě z toho důvodu, že kašle na smysl a jen klade realitu.

Hejdánek: No, to je prostě na první pohled, když to přečte člověk nevyškolený ve fenomenologii třeba nebo u dalších. Přírodověda je přece *fysis*, příroda je *fysis*. Přírodověda se zabývá fyzikou, čili obviňovat přírodovědu, která si zakládá na tom, že nechce s metafyzikou mít nic společného, že je metafyzická, je úplné absurdum. To jsem tam chtěl říct. Jenomže tady se tím něco skutečně smysluplného a důležitého míní. To jest v jistém smyslu vzato, tak jak to tady Patočka míní nebo už předtím Husserl, tak to smysl má, mluvit o tom, že přírodověda je vlastně rovna... Jenomže to je na první pohled je to odpudivé. Říct nějakému přírodovědci, že je metafyzik, tak vám dá do zubů.

Jiný hlas: Mně se jenom tady připomnělo, že mluvíte o tom důvodu, že je metafyzická právě proto, že kašle na smysl, proto je to kuriózní ten důvod.

Hejdánek: Tak to je všechno? Už k té dvanácté? Já bych doporučil se vrátit ještě, pokud nemáte nějaké speciální přání, k té větě přeskočené. Ale pokud máte sami něco, tak já teď budu muset vyslovit, na co jsem se tam chtěl vrátit, protože jsem to zase zapomněl. Kdybyste měli něco sami, tak s tím přijďte sami.

Jiný hlas: K bytí jsoucího a metafyzika, k tomu už jsme se vrátili. Já jsem to tak jen rychle přeběhl a přeskočil ty další, tak jsem se k tomu chtěl vrátit, v té rychlosti. Ale jinak už jsme si to probrali v té diskusi.

Hejdánek: Tady ta věta je postavena zase tak, že trochu mýlí, že odedávna ta filosofická nauka, které se říká metafyzika, že programově, tak by to mohl někdo číst, že programově sleduje bytí jsoucího bez tohoto vztahu, že? Jenomže ono to tak není. To je, v našem pohledu se ukazuje, že to je bez tohoto vztahu, ale ta *metafyzika* si to neuvědomuje. Tady je to formulováno, jako kdyby ta *metafyzika* to opravdu tak chtěla.

Jiný hlas: My se zase nazdvihneme, že by to programově tak neuvědoměle prostě dělala, aniž by věděla, že vlastně ta *fenomenologie* nebo ten pohled tady ten Patočkův to odhaluje. Ještě tohle, když budeme hovořit o otevřenosti, kterou tady má odemčenosti pro smysl, a když připustíme, že si tou odemčeností pro smysl míní odemčenost bytí jsoucího pro smysl, tak a my máme nyní vyšetřovat bytí jsoucího, máme ho nějakým způsobem určit, vymezit. To znamená, že když ho chceme vymezit, toto bytí jsoucího, tak my se musíme přitom vztáhnout taktéž k odemčenosti, ale my se musíme vztáhnout taktéž k odemčenosti pro smysl, ke které je odemčeno bytí jsoucího.

Hejdánek: Ještě. A jak se k tomu můžeme vztáhnout? Jedině tak, že se otevřeme vůči smyslu.

Jiný hlas: To je přeskok k smyslu bytí, říká Heidegger. Ano, vůbec. Smyslu bytí vůbec. No, ale Heidegger se k smyslu bytí vůbec přece nejdříve dostává přes bytí jsoucího, tedy přes bytí pobytu, přes smysl bytí pobytu.

Hejdánek: Ano, jenomže my se vždycky už vztahujeme k bytí vůbec.

Jiný hlas: Ano, to ano. K bytí se vztahujeme vůbec. Teprve sekundárně to vytěšňujeme ze svého vědomí a zapomínáme. Ale že zapomínáme, to je jenom jedna rovina. Přestože zapomínáme, tak se furt k tomu bytí vztahujeme i jakožto zapomínající. A tady tedy je řečeno, že pokud žijeme v tom zapomnění na bytí...

Hejdánek: To je rozvádění, to tam přesně není. Pokud žijeme v tom zapomnění na bytí, tak nejsme schopni se vztáhnout ani k té odemčenosti bytí toho jsoucího, které zkoumáme. My se můžeme vztáhnout k odemčenosti toho bytí jsoucího pouze pokud sami jsme otevřeni vůči smyslu bytí vůbec. Poněvadž pro nás ve smyslu toho vědomého vstupu nebo vědomí, tam je dřív vztah ke smyslu bytí vůbec, než ke smyslu bytí nějakého jsoucího.

Jiný hlas: Ano, to je dáno tím, že se to všechno odehrává jenom ve světě řeči, takže my se nejdřív musíme v

tom světě řeči nějak být, musíme se nejdřív vztáhnout k řeči vůbec, abychom vůbec mohli něco říkat nebo myslet. To je pozadí výměny asi, si myslím. No a to by znamenalo ještě, jestli tady k tomu, že jak říká dvojtézý, že na jedné straně nelze jsoucno pochopit bez vztahu k bytí, takže to je právě k tomu bytí vůbec. Nebo kde by se jinak v té větě říkalo o tom, co vy říkáte? To je jediné tady podle mě.

Hejdánek: Podívejte se. Nelze jsoucno pochopit zaprvé bez jeho bytí. Jsoucno nemůžeme pochopit bez jeho bytí. Ale to bytí jsoucna, to není vztah toho jsoucna k jeho bytí, že? Čili tam asi není na mysli tahle souvislost. Zadruhé: jsoucno nelze pochopit, důraz teď je ne na jsoucno, nýbrž nelze pochopit bez vztahu k bytí jsoucna, to jest bez pochopení bytí jsoucna. Tak to platí. Jsoucno nelze pochopit bez pochopení bytí jsoucna.

Jiný hlas: To tam říká: jenom bytí.

Hejdánek: Jistě, ale já to teď upřesňuju, co se tím myslí. No a posléze: jsoucno nelze pochopit bez našeho vztahu k bytí vůbec. To tady dedukujete z té Patočkovy vysvětlivky. To je další výklad, a to taky platí ovšem. Protože ovšem ten náš vztah k bytí vůbec, to je vztah podobně jako jsme nevyloučili vztah jsoucna k bytí vůbec, tak musíme na téže rovině vyloučit vztah náš k bytí vůbec, to jest to, že jsme, poněvadž participujeme na bytí tím pádem. Nýbrž tady se myslí bez našeho vztahu k bytí ve vědomí, a to je bez našeho vztahu ke smyslu bytí. Čili jsoucno nelze pochopit bez našeho vztahu ke smyslu bytí vůbec. Jsoucna taky nakonec, že? Jenomže je to pak *tautologie*. Protože když řeknete, že nelze jsoucno pochopit, aniž bychom ho pochopili, tak to je zbytečné. Poněvadž bez vztahu ke smyslu bytí toho jsoucna, tak to znamená právě pochopení toho jsoucna se vztahem ke smyslu bytí toho jsoucna. Čili tam to nemá smysl zdůrazňovat. Jediný další možný význam je, že žádné jsoucno nemůžeme pochopit, aniž bychom se vztahovali ke smyslu bytí vůbec. Čili první ze všeho je náš vztah ve vědomí, bez pochopení smyslu bytí vůbec. A to Heidegger říká, to připouští i tam, kde jde o to zapomení, tak vždycky nějaké chápání toho smyslu tu je. Čili bez nějakého chápání smyslu bytí vůbec nelze pochopit žádné jednotlivé jsoucno.

No a teď je ovšem otázka, to všechno je také pravda, a teď jde o to, co tady Patočka v téhle větě má na mysli. Protože je tady hned ta druhá část věty, kde Patočka mluví o bytí věci, které nemůže být bez své odemčenosti, tak je vysoce pravděpodobné, že se tady míní nikoliv bytí vůbec, nýbrž bytí jsoucna. A tedy že nelze pochopit jsoucno, aniž bychom chápali bytí jsoucna. To je asi výsledek toho, co jsme minule probrali, ještě v souvislosti s tím, co dnes tady budeme diskutovat.

A teď je tam ta věta, kterou jste vynechal zcela: *Problém přirozeného světa* pojatý ve své hloubce jako *restituce* původního rázu bytí světa a jeho *komponent* je též v souvislosti s otázkou *revize metafyziky*. Tady z toho vyplývá, že jestliže pak mluví o *metafyzice* v jiném pozitivním významu, tak to je *metafyzika* již *revidovaná*. No a teď se ještě vrátíme k tomu začátku, tedy: *Problém přirozeného světa* je problém *restituce* původního rázu bytí světa a jeho *komponent*. Tedy co to vlastně znamená? Tady je skryt určitý problém, aspoň já ho v tom cítím a nemůžu ho přejít.

Přirozený svět, jak jsme si tady ukazovali, je svět toho času k, například. Jak můžeme hovořit o tom, že ten svět toho času k je původním rázem bytí světa, když sama ta formulace toho času k ukazuje, že to je něco námi podmíněné? Proč má mít to, co je námi podmíněné, proč má nést název původního rázu bytí světa? To může mít dva důvody. Buď ten, který bychom brali, pokud se vztahují k tomu, co jsme probírali v pondělí, že totiž svět vlastně není jsoucno. V tom případě jakožto nejsoucno nemůže mít žádné bytí. A proto původní ráz bytí světa je něco úplně jiného než původní ráz bytí jakéhokoli konkrétního jsoucna. Zatímco každé konkrétní jsoucno lze pochopit jediné na základě toho, že chápeme jeho bytí, tak svět chápeme dřív, než chápeme jeho bytí. A když chápeme bytí světa, tak vlastně chápeme sebe a svou *konstituci* světa. To je dobře *fenomenologicky*. A znamená to tedy, že svět není jsoucno.

Jiný hlas: A když tady máte *komponenty* ještě, čím se míní co?

Hejdánek: To je problém velký, protože on tady předtím to slovo *komponenty* nemá. Předtím hovoří o *momentech*, *součástech*. To by se dalo říct, že součást je *komponenta*. Ale fakt je, že ten přesný *termín* *komponenta* tam nemá, pokud...

Jiný hlas: Mám ho tady: „Proč je čas nezbytnou *komponentou* výměru bytí jsoucích věcí?“

Hejdánek: To ano, ale to je výměr. Výměr jako složka výměru.

Jiný hlas: Výměr jako složka výměru?

Hejdánek: To je složka výměru, nikoli složka bytí.

Jiný hlas: No moment, tam je *komponenta*, ale *komponenta* čeho? Světa, anebo bytí světa? Já myslím, že jsou to *komponenty* světa. To by nemohly být *komponenty*...

Hejdánek: Dobře, to je jedno. Ale pak ovšem to znamená, že jestliže jde o bytí světa a jeho *komponent* a vztahuje se to k těm *komponentám* světa, tak *komponenty* světa nemohou být jsoucná.

Jiný hlas: *Komponentou* světa může být jsoucné.

Hejdánek: Nemůže. Protože jsoucné nemůže být *komponentou* nejsoucná. Pokud... ne, nemůže. To je logická záležitost. Jak může být něco hmotného *komponentou* něčeho nehmotného? Jak může být něco červeného *komponentou* něčeho, co je nečervené? Tam je ještě skladba barev, to není docela nejvhodnější. Ale to by se muselo vzít velmi přísně jenom co do kvality a bez znalosti fyzikálních souvislostí.

Jiný hlas: Já bych se chtěl zeptat k tomu, třeba řeknete, že *komponentou* tohoto bytu je tento stůl. To lze říct.

Hejdánek: To by se muselo říct, co to je byt. Jestli byt není jsoucne, to je jako svět. Přesně. Jestli chápu byt jako to prostředí, ve kterém žiju, ve kterém bydlím, tak ve stole nebydlím, u stolu nebydlím, na stole nebydlím. Když ovšem byt chápu jako nějakou místnost vybavenou různými předměty, tak samozřejmě pak záleží na tom, jak to pojmem. Ale v žádném případě si nemyslím, že kdyby tady to „jeho“ se vztahovalo ke světu, tak že by – jestliže svět není jsoucne – jeho *komponentami* mohla být jsoucná. A pokud se to „jeho“ vztahuje k bytí, tak bytí také není jsoucne, takže v každém případě ty *komponenty* nelze chápat jako jsoucné.

Jiný hlas: Já bych tady jenom chtěl uvést, že podle něj to jde hovořit i o tom, že ten svět má bytí stejně jako ty *komponenty*, protože pro něj je, podle Heideggera, jsoucí vše, o čem mluvíme, co míníme, k čemu se tak či onak vztahujeme. Soucí je také to, co a jak jsme my sami. Takže tady to jsoucné nebo to jsoucí je mnohem širší než jenom předměty a věci.

Hejdánek: No ano, o tom problému nevyjasněnosti toho *termínu* bylo řečeno už na té minulé stránce. Tam ty složky jsoucné, tam jsme měli pro tu kterou složku vyšetřovat její *časový charakter* a začalo se *abstraktní* předmětností, což je opravdu obtížné připustit, že *abstraktní* předmětnosti jsou jsoucné. V tomto nepřesném, *vágním* smyslu pak ano. Ale když mluvíme o bytí jsoucné, tak musíme pak rozlišovat, to se pak jenom musí jinak formulovat. Musíme rozlišovat, jestli jde o jsoucné, které hož bytí má smysl, anebo jestli jde o jsoucné, jehož bytí smysl nemá. Protože svět nemůže být odemčenej, nemůže být odemčenej pro smysl, pomyslím si, jestliže to není jsoucné.

Jestliže ta naše konstrukce světa, jestli jsme to my, kteří konstituujeme svět, no tak pak ta odemčenost nemůže být svěřena tomu světu samotnému. Stejně tak jako trojúhelník nemůže být odemčen vůči smyslu, nýbrž jsme to my, kteří se otvíráme vůči smyslu, když chápeme, co to je trojúhelník, nebo když stanovujeme, co to je trojúhelník. Tak pak to musíme takhle celé přeformulovat. Ale ten rozdíl tu zůstává zachován. To je jako jakési... co tomu říkají v matematice, když změníme soustavu?

Jiný hlas: Transformace?

Hejdánek: No, při transformaci zůstává něco...

Jiný hlas: Neměnné? *Invarianty*?

Hejdánek: No právě, neměnné, je na to takovej krásnej termín, já si jenom... to nevadí.

Jo. No, takže a o co vlastně šlo, proč jsem se do té věty pustil. Protože to slovo původní je vlastně neplnovýznamné, nýbrž je *relativní*. Ukazuje na ten který původ, a nikoliv na to, co to bylo ze všeho nejdřív.

Takže když tady se mluví o původním rázu bytí světa, tak to není, že by tady byl nejdřív svět a jeho bytí jako něco daleko nejpůvodnějšího, nýbrž původní ráz bytí světa spočívá v tom, že je to naše konstituce, je

to naše konstrukce. Konstrukce je teda vymíněná pro to objektivování, to slovo je svěřeno do tohohle oboru, ale prostě my konstituujeme svět. Není tady původní svět bez naší existence. Což neplatí o jednotlivých jsoucnech. Samozřejmě fenomenologové by měli taky námitky, že co my víme, jaký jsou jsoucna nebo ne, ale my můžeme akceptovat, že svět není jsoucno v tom užším smyslu.

No a pak tedy tato *restituce* toho původního rázu bytí světa, to jest nepředpokládání, že svět je něco původního, v čem teprve my se dodatečně objevujeme a o světě myslíme, nýbrž ten svět je konstituován teprve tím, že myslíme. Což neznamená, že je to naše konstrukce, která je libovolná, to zdaleka se tím netvrdí, poněvadž my ten svět můžeme konstituovat jakožto smysluplný jedině ve světě smyslu. Ale pak ovšem to není ten svět, kterej se odmyká vůči smyslu, nýbrž jsme to my, kteří jsme otevření vůči smyslu a necháme ten smysl natolik ovládnout naše vědomí, že to vědomí pak je schopno konstituovat ten svět. Protože my skrze ten smysl vidíme ten svět. Vidíme to bytí toho světa. Můžeme potom jedině skrze ten smysl, kdybychom se otevřeli tomu smyslu, tak bychom potom mohli určit to bytí toho světa. Ano, je lépe určit než vidíme, protože vidět můžeme jenom to, co tam je. Takže lépe určíme nebo konstituujeme, vytváříme a podobně. Ono když to vezmete i u těch věcí, jak my bychom mohli hovořit o tom, že věci jsou odemčeny pro smysl?

Jiný hlas: Věci ne.

Hejdánek: Teda bytí věcí, že je odemčeno, jistě. Ale nějaká obyčejná věc jistě není otevřena. Zase jsme to my, kteří to zaručujeme. U stolu, u nějakýho hrníčku nebo u knih, jsme to my. Ale je tady pes. A ten je odemčen ve svém bytí vůči smyslu nezávisle na tom, jestli my tu jsme nebo ne. To je právě ta základní chyba, že Husserl všechno demonstroval na karafě a na té sklenici.

Jiný hlas: No ale to by znamenalo i pro nás. My bychom tím pádem též museli být odemčeni pro smysl. Teda naše bytí.

Hejdánek: No však my přece jsme odemčeni pro smysl. Jenomže to nestačí. My musíme být navíc otevřeni. Když jsme odemčeni pro smysl, tak jsme jenom jako psi. To tam spolu pochopitelně zase bude jasný.

Jiný hlas: Takže my, když jsme teda odemčeni pro ten smysl, ale teď my bychom se ještě museli otevřít pro tu odemčenost.

Hejdánek: Ano. Otevřít pro smysl znamená otevřít tu odemčenost, páč se vztahujeme taky k sobě, samozřejmě. Musíme nějak sobě rozumět.

Jiný hlas: Že nám to je bytostně dáno, že jsme...

Hejdánek: Není nám to bytostně dáno, že jsme odemčeni nebo otevřeni.

Jiný hlas: No tak to by nám mělo, ne? Že naše bytí je...

Hejdánek: My se musíme odemknout! Ne, to je něco jinýho. Já vím, že to je to původní, že to naše bytí je odemčeno pro smysl, že se my musíme otevřít pro tu odemčenost. Ale ta odemčenost by nám měla být teda bytostně dána.

Jiný hlas: Jak to? Proč? Dyť taky z toho můžeme vypadnout. Jedinej akt, kterej provádíme, je otevřít se pro tu odemčenost. Ale ta odemčenost by nám měla tím pádem, jak jsem to chápal od vás, být bytostně dána. Protože pak už byste tady měl dvě možnosti: otevírání, zavírání nebo ztráty...

Hejdánek: Moment, co to je to bytostně dáno? Že to je hotový tady?

Jiný hlas: Ano. My se pro to můžeme pouze otevřít, anebo zase zavřít.

Hejdánek: Ne to, my se... Ano, my se ve svém vědomí můžeme otevřít nebo zavřít, ale vy právě tak se můžete bez svého vědomí otevřít nebo zavřít, přesně řečeno odemknout nebo zamknout, ve svém bytí.

Jiný hlas: Takže to bytí samo...

Hejdánek: Se musí odemknout! To není odemčeno. No jo, ale co to způsobuje, že to bytí se může odemykat a zamykat? No to je otázka. Když se některý atomy neodemkly a zůstaly neživou přírodou, jiný se odemkly a staly se živějma molekulama.

Jiný hlas: No, to nevím, jestli to takto u nich je. To by Patočka řval, samozřejmě. Ale já bych se spíš klaněl k tomu, že zde u nás musí dojít k jistému vztahu nebo k otevření se...

Jiný hlas: nebo, ano, k jistému vztahu, k našemu vztahu, že se musíme vztáhnout k té odemčenosti pro smysl.

Hejdánek: K své odemčenosti.

Jiný hlas: Odemčenosti, ne, ne.

Hejdánek: Odemčenosti k jisté odemčenosti... čím?

Jiný hlas: Počkejte, to je divné, to je fakt divné, když si to vezmeme takhle.

Hejdánek: Když se máme vztáhnout k odemčenosti své nebo jiné, tak je to vždycky ve vědomí. Bez vědomí se můžeme jenom odemknout nebo neodemknout. Ale vztáhnout se k odemčenosti lze jedině ve vědomí. To už je *reflexe*.

Jiný hlas: Ano. Ale odemknout se můžeme nebo nemusíme.

Hejdánek: Ta trefnější tedy, já nechápu, proč by to mělo být... to je teď kus *metafyziky* zbylý, že se řeklo, že nám je to bytostně dáno. Nám může být bytostně dána, řekl by *Jaspers*, pouze ta možnost, ale nikoliv ta skutečnost toho odemčení.

Jiný hlas: No dobrá, takže ale co ta odemčenost toho bytí? To bytí se buď může odemknout, anebo zamknout, jste říkal.

--- (1985-04-16 *Přirozený svět – četba VI (2)_s1_cleaned.flac*) ---

Jiný hlas: A to se vám nezdá? Přeci se může odemknout a zamknout pro smysl.

Hejdánek: Bytí jsoucna. Ano, bytí jsoucna.

Jiný hlas: Jinak je tomu u bytí vůbec?

Hejdánek: Bytí vůbec je tou odemčeností.

Jiný hlas: A je to *kontingentní*?

Hejdánek: *Kontingentní* ovšem. Může to být, a nemusí to být.

Jiný hlas: Takže na to my žádný vliv nemáme.

Hejdánek: Jako my? My, kdo to je my? Jak to že ne, my se buď otevřem, nebo neotevřem. To právě záleží jenom na nás. Jak to že na to nemáme vliv?

Jiný hlas: Já mám ten dojem, že tady pleteme dvě aktivity. Jedna je aktivita samotného bytí, tak jak já to chápu. Bytí tedy se buď může odemýkat, nebo zamykat pro smysl bytí. Ale my se můžeme, když jsme my jiného než své vlastní bytí...

Hejdánek: Když už jsme my jiného než své vlastní bytí.

Jiný hlas: A my se nyní můžeme otevřít, nebo zavřít pro odemčenost našeho bytí, ale ve vědomí.

Hejdánek: Ale vědomí je součástí našeho bytí.

Jiný hlas: To nevím, jak filosoficky se to obvykle nebere, ale já jsem ochoten to přiznat. Ale důležité je, že ve vědomí. To znamená v reflexi. Reflexe je také nějaká... připustit, ale co to znamená, že také reflexe? Je to ale ve vědomí, to je důležité. Kdežto o odemčenosti mluvíme nezávisle na vědomí. Ale je to také naše možnost, nikoliv bytostná vlastnost.

Jiný hlas: Je to také naše možnost, ale jakým způsobem se k této možnosti můžeme, jakým způsobem tuto možnost můžeme ovlivnit?

Hejdánek: Už to děláme! Tím buď to uděláme, nebo neuděláme.

Jiný hlas: Ne takhle, buď to uděláme, nebo neuděláme.

Hejdánek: To jest, buď se otevřeme, nebo se neodemkneme. Odemkneme, nebo se neodemkneme.

Jiný hlas: Copak je možné říct: tak já se vůči tomu bytí neodemknu?

Hejdánek: Když to řekneš, tak už je to ve vědomí. Ne, to není já, to je mé bytí přece. A to nejsem já. Jaký je v tom rozdíl? Já mám bytí. Když hovoříš o bytí, tak hovoříš o bytí jsoucna. A co byste byl mimo bytí? To už je ta stará metafyzika, že to je to já, které nemá smysl. To je ten Sokratés, který není ani malý kluk, ani dospělý, ani stařec.

Jiný hlas: O mně nelze hovořit bez mého bytí. A hovořit, to je otázka, co tam je všechno *konstituováno*, to nechte stranou. Bytí je vždycky bytí nějakého jsoucna. A nebo je to bytí vůbec. A samo to bytí toho jsoucna není nic mimo to bytí.

Hejdánek: Ano, ale to bytí toho jsoucna se může buď otevřít, nebo zavřít, ale to neznamená, že se otevírá a zavírá to jsoucno.

Jiný hlas: To znamená, že se zavírá a otevírá to jsoucno, ale mluvíme o bytí proto, aby si někdo nemyslel, že ta otevřenost je otázkou jsoucnosti toho jsoucna. Teď v tento okamžik se žádné jsoucno nemůže odemknout. Odemkne se jako celek, nebo se neodemkne.

Takže já v tom svém bytí mohu být odemčen pro ten smysl, ale já si toho vůbec ani nemusím být vědom. Právě skrze to vědomí já se mohu vztáhnout k této odemčenosti, ale také nemusím.

Hejdánek: Ano. Přičemž podmínkou toho, abyste se vztáhl k této své odemčenosti, je, že se vztáhnete ke smyslu bytí vůbec.

Jiný hlas: Podmínkou vztahu k této odemčenosti je vztah ke smyslu bytí vůbec. A ta odemčenost je vůči smyslu bytí? Ne, vůči smyslu jenom. Jsoucno se otevírá vůči smyslu bytí toho jsoucna, čili vůči jakémusi svému smyslu. A bytí vůbec se otevírá vůči smyslu vůbec.

Jiný hlas: Jak Patočka říká: neexistuje smysl vůbec.

Hejdánek: To ještě uvidíme, jestli tím myslí totéž, co jsme teď řekli. My jsme zatím... to všechno je v té další věci, ono vlastně i u Heideggera... Heidegger totiž neobvykle trvá na tom, že bytí se nemůže bez člověka obejít. Bytí vůbec se nemůže bez člověka obejít, protože jenom ve vědomí se bytí může ukázat jako bytí. Ne ve skutečnosti, ne v realitě. To není jsoucno. To je dvojmyslné. Na jednu stranu to rezonuje s tím absolutním *subjektivismem* Husserlovým, ale na druhou stranu se to dá vyložit také *nesubjektivisticky*. Každopádně je to tam nevyjasněné. Je tam určitá *konfuze* dvou možností, kterým já sám se chci vyhnout, a proto volím tu formulaci jako bytí vůbec. K tomu také přijde.

Jiný hlas: Ještě by mě zajímala ta věc, kterou jste řekl a já jsem říkal, že tam jasná není. Odkud sledujete to, že když se vztáhnou k té odemčenosti, tak že se mohu vztáhnout k té odemčenosti jedině na základě vztahu ke smyslu bytí vůbec?

Hejdánek: To je z Heideggera. To je z Heideggera.

Jiný hlas: Já jsem si myslel, že to jenom já to říkám, protože mě napadá, že když tu interpretaci neprovedeme co možná nejtěsněji, tak pak nepoznáme, jestli jsme tomu rozuměli dobře, nebo ne. Vždycky se snažme tu interpretaci provést tak, že zúžíme možnosti, které tam jsou obsažené, aby se vyjasnilo, jestli je to správná cesta, nebo není. Když to tak neuděláme, ani si nevšimneme, že jsme z jednoho pojetí přešli do druhého.

Já si tedy také nevím, co to nakonec je vztah ke smyslu bytí vůbec, ale to už je vedlejší záležitost.

Podstatný je ten krok, který jsme udělali s tím vztahem k té odemčenosti a že to bytí... to je třeba to, co Heidegger říká, že abychom vůbec něco viděli, tak nejdříve musíme mít celý svět. Nemůžeme vidět nejdříve jednu věc a pak z toho sestavovat s jinými věcmi teprve svět dohromady. Abychom vůbec něco viděli, tak vždycky musíme na pozadí celého světa. V tomto smyslu nemůžeme porozumět jsoucnu, aniž bychom porozuměli jeho bytí. A porozumět jeho bytí nemůžeme, aniž bychom porozuměli odemčenosti jeho bytí vůči smyslu, a tohle nemůžeme pochopit leč na pozadí pochopení smyslu vůbec, smyslu bytí vůbec. No a to už je to nejobecnější vůbec. Jo, a to je zajímavé, že tam, že to není jedno po druhém stejným krokem, nýbrž že vlastně najednou v tom vědomí to jde přesně obráceně. Že my tady musíme nejdřív mít svět vůbec a pak na tomhle pozadí teprve můžeme chápat nějaké jsoucno.

Jiný hlas: Já bych měl otázku. Abych v tom měl nějaké drobné jasno. Bylo tedy řečeno, že ta naše odemčenost, takhle, že můžeme být odemčeni vůči tomu smyslu a nemusíme. To bylo řečeno. Pak bylo řečeno, že můžeme se k tomu vědomě stáhnout a nemusíme o tom ani vědět, že jsme odemčeni vůči tomu smyslu. No tak jsem se chtěl zeptat, na čem tedy tato odemčenost k tomu smyslu závisí?

Hejdánek: Na čem závisí, těžko říct, protože to není ovládáno vědomím. Ale my můžeme říct, na čem se pozná. A pozná se na tom, že ten smysl se uplatní v tom bytí. Že vstoupí do toho bytí. Že tedy to bytí je bytím ve smyslu, se smyslem.

Jiný hlas: Už to řekněte jinak, jestli to jde.

Hejdánek: No, když to řeknu jinak, tak tam pak toho bude víc, než tam má být.

Jiný hlas: Tak to zkuste říct znova tedy.

Hejdánek: Tedy, odemknout se bytí musíme jako jsoucna, jako pravá jsoucna. Vlastně stejně jako pes, ten se taky musí otevřít bytí. Odemknout bytí, smyslu bytí vůbec.

Jiný hlas: A věc ne? Věc se nemusí odemknout?

Hejdánek: Ta se nemůže. Ale tady zase jako předtím bylo řečeno se odemknout, odemčenost věci. Jistě. To je, že se tady nedělá rozdíl mezi pravým jsoucnem a nepravým jsoucnem. Fakt je, že když mluvíme, jak se věc otevře, tak je to úplně jiná rovina, to jest, jak se otevře v tom našem přístupu. To jsme to vlastně my, kteří se za tu věc otvíráme.

Jiný hlas: No ale se říká, že ta věc je odemčená pro jsoucno.

Hejdánek: Ne, bytí té věci. Podívejte, tady on mluví na jedné straně o jsoucnu, víme, že mluví o jsoucnu takovým způsobem, že do toho patří i ten trojúhelník. Potom mluví o věci, přičemž to je tradiční problém přece, *Heidegger* o tom napsal zvláštní studii, mockrát o tom přednášel, má o tom celý přednáškový cyklus na fakultě, co měl o *Ding*. Český věc je oboje, *Sache* i *Ding*. Už to by mělo vést k nějaké opatrnosti se zacházením s tím slovem. No prostě problémy s tím jsou. Každopádně tedy, když mluvíme o věci, tak věc se buď nemůže odemykat.

Jiný hlas: A tady to snad je ono, protože my už nerozlišujeme odemykání a otevírání, ale jenom vztah. Odemčenost našeho bytí ke smyslu a pak k našemu vztahu, našemu vztahu k této odemčenosti. Takže k něčemu danému vědomě.

Hejdánek: No to je ono právě. To už je otevřeno. O tom jsem mluvil. To už je, když už je tam vztah, tak ten vztah... Ne, moment, co to je vztah? Odemčenost je taky vztah.

Jiný hlas: Já myslel, že právě člověk může být buď otevřený, anebo ne, v té odemčenosti. No jo, ale když já navážu, když já se vztáhnou k té odemčenosti, tak to neznamena, že já jsem jí zavřený, té odemčenosti.

Hejdánek: No to je vztah, samozřejmě, zavřenost je taky vztah.

Jiný hlas: No to je otázka, tohleto. Když řeknu, že já se tomu zavřu, tak k tomu zůstávám jako zavřený.

Hejdánek: No, to takhle jednoduché to není. Zapomenutost je vztah. Zapomnění je vztah.

Jiný hlas: Je tedy možné se vědomě stáhnout u své neodemčenosti k tomu smyslu?

Hejdánek: Ještě... Aspoň teda někteří to tvrdí, například *Sartre*, a chápou to jako, nebo nejenom, vlastně celá ta galerie spisovatelů, dramatiků a tak dále, absurdní divadlo a tak dále. To je ono. Totiž ten smysl je *inherentní* záležitost vědomí, a když se v tom vědomí vztahuje k jakési odemčenosti, zjistí, že tam žádná odemčenost není, že to je uzavřenost.

Jiný hlas: Jasně. A pokud teda třeba ten *Merleau-Ponty* hovoří o nějaký tý rodný půdě prostě kdesi jako v těch hloubkách, tak ten je vlastně odemčen a vztahuje se teda vědomě ke své odemčenosti. Kdežto naopak třeba dejme tomu ten *Sartre* nebo ten *Beckett*, už mi to je jasný.

Hejdánek: No, on to tam ten *Merleau-Ponty*... Přičemž teda samozřejmě kriticky by se k tomu dalo říct jediné to, že v podstatě tito kumštýři nebo myslitelé, kteří zdůrazňují tu absurditu, vlastně se obrátili zády k ontologickému zkoumání a vykládají svůj pocit. To je v zásadě asi ta rovina, ze které se to dá kritizovat. Protože je to nedůslednost. Je to stejně tak, jako když vám někdo řekne... Je to taková nedůslednost spíš, která má charakter argumentu *ad hominem*, nikoliv skutečného důkazu. Když vám někdo řekne, že lidský smysl nemá smysl, lidský život nemá smysl, že to je absurdita na absurditu, že to je blbost, že to je prostě ta plíseň na tom a já nevím jakkoliv. No tak jsou tady, je tady zaprvé... Je tady 3,5 miliardy let tady trvá život bezpřestání na této planetě po všech katastrofách, co se všechno stalo, vymření spousty větví a tak dále, furt tady je život. Tvrdit, že tato zvláštní linie, která jde napříč všemu tomu nesmyslu, kterej jinak vládne všude, že je nesmyslná ve své podstatě, že to je náhoda, náhoda trvajících 3,5 miliardy let, je prostě absurdita. Samozřejmě, že to je argument *ad hominem*. To jaksi musí každéj nahlédnout, to není přesvědčující, donucující důkaz. Jakási mimořádně nepravděpodobná, absurdní náhoda by to mohla zas taky bejt vlastně. I právě zas ta mimořádná nepravděpodobnost a tak dále. Tak to je jedna věc a za druhé: vůbec to, že si uvědomujeme tuhle celou souvislost toho nesmyslného světa a teď toho jaksi kvázismysluplného vývojového procesu, kterej tady 3,5 miliardy let, a my v tom jsme zasazení, a teď k

tomu říkáme, že je to absurdní, že to vůbec žádný smysl nemá, tak se vlastně popíráme, protože my říkáme něco velmi smysluplného, čemu lze rozumět. Kde se to tady bere? Jak to, že najednou uprostřed toho naprostého nesmyslu je najednou něco řečeno o tom nesmyslu, co má smysl? Čili zase je to argument takový jako proti lháři a tak dále, takový je to trochu sofistický, ale je možnost v tom něco nahlédnout. Něco takového potom platí při té kritice. Samozřejmě když má někdo pocit absurdity, tak ho z toho nevyvedete logickými argumenty, to je evidentní. Ale přesto můžete trvat na tom, že on je zajatcem svého pocitu, který ho přepadl, a že dost dobře nemyslí, že je skutečně zajatec, nikoliv svobodně rozmyšlející rozumová bytost.

Jiný hlas: Ještě já se vrátím k té naší otevřenosti ve vědomí nebo uzavřenosti. Já totiž když se otevírám nebo uzavírám něčemu, tak souhlasím s tím, že to je vztah. I ta uzavřenost je vztah. Ale je to vztah jenom tehdy, když já vím, vůči čemu se uzavírám.

Hejdánek: To je vztah vědomý. Ale když víte, vůči čemu se uzavíráte, tak se vůči tomu tak docela neuzavíráte, protože tím, že to víte vůči čemu, tak jste už vůči tomu kapku pootevřený.

Jiný hlas: No ano, ale já vůči tomu můžu být – když už o tom hovořím, tak už jsem vůči tomu uzavřený. Ale já můžu reflektovat ten svůj vztah, který jsem měl, a hovořit o tom, že jsem byl vůči tomu uzavřený. Když už to tematizuji, tak už vůči tomu musím být otevřený, ale předtím já můžu hovořit o té své uzavřenosti.

Hejdánek: Jistě, ale už tím, když je to ve vědomí, když to vědomě takhle děláte – a to nemusí být jenom tak, že o tom hovoříte jako o něčem překonaném, můžete se v tom utvrzovat – ale i v tom, jak se v tom utvrzujete, tak vlastně jenom budujete svůj zvláštní vztah k tomu.

Jiný hlas: Ano, ale to je právě ono, že já musím vědět, k čemu se vztahuji nebo k čemu se odemykám nebo zamykám.

Hejdánek: Jak to musíte vědět? To se můžete mýlit taky, ne?

Jiný hlas: To se taky můžu mýlit, protože ono je to pořád ve vědomí, tak já nemůžu [nesrozumitelné]...

Hejdánek: Ale musíte vědět, to jste přece řekl na začátku, že se vědomě můžete. Tak když vědomě, tak to musíte vědět.

Jiný hlas: Protože vědomě, no. Kdežto ta odemčenost pro ten smysl, ta není vědomá. Tak tam... Ale to je právě – jak já poznám, že se otevírám, nebo možná bych se mohl taky ptát, že se otevírám nebo zavírám pro odemčenost nebo pro uzavřenost, když ta uzavřenost a odemčenost není záležitostí vědomí, ale je to záležitost bytí?

Hejdánek: Jak to poznám? V reflexi, v další reflexi. To přece vůbec nezáleží na tom, co je na začátku, jestli je to vědomé nebo nevědomé. Jakákoliv akce je nevědomá. Ale dodatečně se k ní vztahujete ve vědomí, to znamená, že příští podobná akce už bude provázena vědomím o té minulé akci a už ji můžete trochu řídit, už nebude akce nazdařbůh, bude řízená a tak dále. Takhle to vypadá.

Jiný hlas: Ne, já myslím něco jiného. Já myslím to, kdy se můžu otevřít nebo vědomě otevřít nebo zavřít k odemčenosti, ale taktéž uzavřenosti pro smysl. Já se vědomě můžu otevřít nebo uzavřít k odemčenosti nebo uzavřenosti pro smysl. Ale jak já můžu hovořit o vědomé otevřenosti nebo uzavřenosti, když nevím, zda je to odemčenost nebo uzavřenost pro smysl?

Jiný hlas: Tam je dvojí vada. No, chcete k tomu něco?

Jiný hlas: Ne, já jsem jenom chtěl říct, že nemůžeš být na vážkách v té věci, jak můžeš vědět, jestli je to odemčené nebo uzamčené. Jakmile se vůči tomu otevřeš, tak to víš, jestli je to uzamčené.

Jiný hlas: No, to má být vědomá...

Jiný hlas: ...vědomě jakmile se k té odemčenosti vztáhneš vědomě, tak jsi teda – takhle – a jsi teda, nejdřív teda uvažujeme, že jsi teda odemčený, teď si to začneš uvědomovat, dejme tomu nějakým způsobem o tom světě a v reflexi se vědomě otevřeš a vztáhneš se k téhle odemčenosti. Ale jak já vím, že se vztahuji k odemčenosti a že se nevztahuji k uzamčenosti?

Jiný hlas: Vždyť teď jsme si řekli o tom, že ta odemčenost je odemčenost vůči smyslu určitému. Jak to poznáš? Má ten život smysl, nebo nemá?

Hejdánek: Podívejte, když už se k tomu ve vědomí obrácíte, tak je to vždycky už odemčenost.

Jiný hlas: Ne, takhle neřeknu. Já se můžu i ve vědomí vztáhnout k uzamčenosti.

Hejdánek: Samozřejmě, ano, ale námitka je, že je to jenom pocit, ale ve skutečnosti vědomí se může vyskytovat jenom tam, kde předtím byla odemčenost. Když byla předtím neodemčenost, uzamčenost, tak vůbec nedojde k vědomí. Otevřenost a uzavřenost tedy... uzamčenost. Protože nejdřív tady musí být odemčenost takového psa a primáta a člověka, aby vůbec bylo možné nějaké vědomí. Pokud se pes neodemkne, tak ani jako pes neobstojí, natož aby dospěl k nějakému vědomí. Prostě už to, že začnu uvažovat ve svém vědomí, jestli je nějaká odemčenost či uzamčenost, tak už tím je dáno, že nějakým způsobem jsem odemčen.

Jiný hlas: Jo takhle, no jistě, samozřejmě.

Hejdánek: On otázku kladl: jak to vím, když se vztahuju k té odemčenosti, tak jak to vím, jestli je to odemčenost nebo zamčenost? Už tím, že se k tomu vztahuju ve vědomí, k té své odemčenosti nebo uzamčenosti, tak už tím je dáno, že je to odemčenost. Jestliže pak budu tvrdit, že se vztahuju k uzamčenosti, tak je to jenom pocit, žiju v pocitu a nikoliv – vyřadil jsem...

Jiný hlas: Ale jak já právě mám poznat, že opravdu to, k čemu se vztahuji, je odemčenost, a nebo uzamčenost? Odemčenost nebo uzamčenost pro smysl. Je ten smysl ta absurdita, a nebo ta neabsurdita?

Jiný hlas: Pokud se takhle zeptáš, tak už určitá dávka té odemčenosti tam je. Dá se to demonstrovat na tom rozdílu mezi francouzským *existencialismem* a tím německým *existencialismem* nebo těmi německými filosofy existence. Pokud ten Heidegger začne uvažovat v tomhle smyslu, v těch termínech odemčenost a uzavřenost a uvědomuje si to nějakým způsobem, tak je tady evidentní určitá tendence k té odemčenosti. Ale ten Sartre o nějaké odemčenosti vůbec nehovoří, ten prostě jenom vychází z opravdu...

Hejdánek: U něj je taky, samozřejmě, ale on prostě dospívá k tomu, že sice se odemýká, ale ten smysl tady žádný není.

Jiný hlas: No tak to je otevření se pouze.

Hejdánek: Ne, odemčenost. Už na té rovině odemčenosti, nejenom v té otevřenosti. *Existencialismus* se to [nesrozumitelné], koneckonců Sartre v tom *Bytí a nicotě* (*L'Être et le Néant*) tam prostě to velmi tvrdě ontologizuje svým způsobem, i když je to *de facto* fenomenologie všechno, že jo, ale tak to velice ontologizuje v tom smyslu, že ta *existence*, to trčení do prázdnoty, do vakua, do nesmyslnosti, to je poslední výběžek smysluplnosti, pač ten je inherentní tomu, co děláte, čili v té *existenci* jedině jak trčíte do té nesmyslnosti, tak to trčení samo je poslední kousek smyslu. A tam to všechno už je prostě nesmysl. No ale to trčení samo, to je ta odemčenost svým způsobem.

Jiný hlas: Ale ne ta odemčenost, to je odemčenost ne ve smyslu prostě v tom smyslu, jak si o tom teď povídáme nebo jak se o tom teď diskutuje. Vy sice v podstatě dá říct, že jsou teda ale tomu vlastnímu smyslu zamčení, pokud teda nejsou schopni, pokud tam vidí jenom tu nicotu.

Hejdánek: Pokud vidí, tak je to ve vědomí. Mluvme o tom, o čem oni mluví, ne jaksi co oni. A oni tvrdí, samozřejmě vychází to všechno z Husserla, čili oni tvrdí, že člověk je schopen se otevřít, že je schopen se otevřít smyslu. Ale že když jde do hloubky toho smyslu, k němuž se otvírá, tak zjistí, že je to jenom smysl podmíněný. Že tedy je jenom v určitém rájónu smyslem, ale že jako celek je jenom zvláštním bodem nesmyslu.

Takže když se člověk otvírá, a to se může otevřít, tak se otvírá vůči odemčenosti nebo neodemčenosti, ale vůči odemčenosti, jenomže zjišťuje, že ta odemčenost sama se odmyká vůči nesmyslu, nikoliv vůči smyslu.

Jiný hlas: No a jenom tak informativně, jak může být smysl součástí nesmyslu? Nebo co z toho teda vyplývá?

Hejdánek: No to je otázka, jak je to možné. No ale když někdo tvrdí, že celý vesmír je bezesmyslu a akorát smysl je tady na zemi v tom živém, tak jak je to možné? Náhoda, říká Monod. Náhoda, omyl, vesmírný omyl, omyl přírody.

Jiný hlas: Ale můžeme říct, že odemčeno pro smysl a tím smyslem může být absurdita?

Hejdánek: No tak můžeš, ale to je slovní řešení. To, co my bychom vymezovali absurditu jako za nesmysl, tak ta absurdita může být naopak smyslem. No to je právě to slovní řešení, v tom případě i ta odemčenost.

Jiný hlas: Jistě, no tak se snažíme, že se všichni mýlíme, kteří mluvíme o smyslu, a ti, co se otvírají absurditě, tak ti mají pravdu. No a posléze to všichni ostatní nahlédnou a ta absurdita bude teda tím pravým smyslem. Dobře, no ale to je pořád metodicky... Mně jde právě o to, že i když se vztáhnou v té odemčenosti nebo neodemčenosti, tak jak já poznám, že to je buď odemčenost nebo neodemčenost a pro co je to odemčenost nebo neodemčenost? Že já tam nevidím nikde další kritérium, kromě toho, že se to poddá něčemu.

Hejdánek: Kritérium, vy chcete furt měřítko, není žádné.

Jiný hlas: Já jsem chtěl říct, že vlastně se otevřít neodemčenosti, to nejde vlastně, protože nějak to otevření už je zaručováno tím, že člověk je vlastně odemčen nebo to jeho bytí je takové. No ne, no tak když já jdu právě, když to nebytí je možné, aby bylo neodemčené, tak já se k němu můžu vztáhnout, a tak se na něho vztáhnou.

Hejdánek: Jo, ale jen vůči druhému bytí, ale ne vůči svému. Bytí může být neodemčené, ale pak takové bytí nedospěje k vědomí. A jestliže vy jste k vědomí dospěl, tak to znamená, že ve svém bytí jste odemčený. Jinak byste nemohl být vědomý. Čili v *descartovské* analogii: *cogito, ergo* smysl existuje, nebo *ergo* jsem odemčen vůči smyslu.

Jiný hlas: Takhle přesně jste mi řekl na tu otázku, je-li možné se vědomě vztáhnout ke své neodemčenosti, jste poukazoval na absurdní divadlo, na Becketta a na tyhle ty lidi.

Hejdánek: No ale vzápětí to bylo, že to byl jenom ten pocit, že teda vlastně to není neodemčenost, nýbrž odemčenost, ale vůči ničemu nebo vůči nesmyslu.

Jiný hlas: Takže potom ta neodemčenost je tady vlastně zbytečná, s ní uvažovat v relaci k tomu vědomí.

Hejdánek: Ano, je to do jisté míry zbytečné, protože pokud vůbec můžete mít zážitek absurdity, tak jedině na pozadí nebo promíšené se zážitkem smysluplnosti, pač jinak ta absurdita vůbec nevyjde najevo než na pozadí smyslu nebo promíšená smyslem. Zážitek absurdity, čistý zážitek absurdity není myslitelný, není možný, protože už samo myšlení je cosi ne-absurdní. Sám zážitek je nějak integrovaný. A jestliže je to zážitek absurdity, tak je to jenom pocit. Ale ten pocit sám je nějak strukturovaný a tudíž vypadne z té své absurdity. Ten pocit sám musí mít smysl.

Jiný hlas: A potom teda ten termín té neodemčenosti vlastně má smysl pro to naše filosofování tady?

Hejdánek: Tady Patočka to zdůrazňuje proto, aby, mně se zdá, aby dal důraz na tu časovost, bez které smysl není možný. Proto tedy ta odemčenost pro smysl, protože ten smysl jinak než v bytí se nemůže ukázat nebo se nemůže projevit. Nikoliv ve jsoucnosti.

No, tak proto ta odemčenost. Soucno ve smyslu jsoucnosti, to jest soucno *hic et nunc*, nemůže být *ex definitione* odemčeno vůči smyslu.

Jiný hlas: Ještě jednou jenom to poslední.

Hejdánek: Soucno ve smyslu jsoucnosti, to jest soucno *hic et nunc*, nemůže být *ex definitione* odemčeno. Odemčeno může být jenom jako bytí toho jsoucna, čili jsoucno v celku, v časovém celku. A tedy ta neodemčenost buď znamená, že my jsme špatně chápali soucno, anebo že to jsoucno selhalo. Že prostě to vlastně nebylo pořádné jsoucno. Je-li to pořádné jsoucno, tak je odemčené.

Jiný hlas: No, ale teďka jste řekl takovou věc, podle které bych se domníval, že jsoucno ve svém bytí – protože jsoucno ve svém bytí, kde bytí je integrita všech jsoucností – tak jak se toto jsoucno může otevřít, odemknout pro smysl, když se může odemknout jenom ve svém bytí? A bytí je integrita jsoucností.

Hejdánek: Je-li to integrované jsoucno, tak je to ta otevřenost, ta odemčenost. Můžeme mluvit o bytí jeho bytí, a to je ta hluboká odemčenost.

Jiný hlas: Ale ta odemčenost je potom... jakým způsobem ona je časová? Ona není, já nemůžu říct, že jsem teď odemčen, že mé bytí je odemčeno, přičemž to bytí je pořád... Já chci říct právě ten rozdíl mezi

jsoucností a bytím, že o jsoucnosti nemohu říct, že by se odemkla pro smysl.

Hejdánek: Ta se nemůže. Ta se nemůže odemknout pro smysl. A to je taky pouhá konstrukce. Jsoucnost je pouhá konstrukce. Nic takového neexistuje. My jsme rozsekali to bytí na jsoucnosti. Žádné jsoucnosti samy nejsou.

Jiný hlas: No a s čím my se tedy setkáváme? My se setkáváme ve zkušenosti se jsoucností jsoucna.

Hejdánek: Nejenom. My vnímáme jsoucnosti, ale dokonce v samotném vnímání je ten časový moment, takže my víme, co bylo předtím, co přijde pak, předvídáme a tak dále. Čili my nikdy nejsme odkázáni nebo se nemůžeme soustředit jen na jsoucnost. Vždycky nejenom my sami v tom vztahování jsme časoví, ale my se vztahujeme také k věci, která je časová.

Přítomnost je rozlehlá. Přítomnost je kus nějakého dění, který my už na menší kusy nemůžeme rozdělit, a zároveň v té přítomnosti je přítomen kus minulosti a kus budoucnosti. Čili je tam vždycky kromě přítomné přítomnosti také přítomná minulost a přítomná budoucnost.

Jiný hlas: Ano, ale takže ještě pouze ve vnímání se setkáváme se jsoucností jsoucna. Ted', když budu chtít hovořit o setkávání se se *sejsoucнем*... Já mohu hovořit o vnímání jsoucnosti jsoucna, ale pak mohu hovořit taktéž o tom, co je to setkávání se se *sejsoucнем*? To je jedna věc, ale pak já hovořím ještě o bytí jsoucna. O bytí jsoucna já mohu hovořit, s tím se nemohu setkat nebo to nemohu vnímat, protože bytí není jsoucno. Bytí nemá jsoucnost. To znamená, že...

Hejdánek: To setkání se neděje ve smyslech.

Jiný hlas: Neděje se ve smyslech, ano. Setkání s bytím nebo vztah k bytí. Ale zase už musím říkat vztah k bytí jsoucna, nebo mohu hovořit o vztahu k bytí vůbec. Zatím budu hovořit o vztahu k bytí jsoucna. Takže ten můj vztah k tomu bytí jsoucna se děje pouze v myšlení.

Hejdánek: Ve světě *logu*. A v rozpomínání. Nevím, co to je potom setkávat se se *sejsoucнем*, co to znamená. Podívejte se třeba Heidegger říká: Vy nejste schopni se setkat s lidmi, kteří tady sedí, jako s někým, kdo už tady mnohokrát byl a ještě mnohokrát bude. Vy se s nimi setkáváte jenom ted', jak je vidíte před sebou, a nedáte to dohromady s ničím z minulosti a z budoucnosti. Naopak, já soudím, že není možno se setkat jenom s čistou jsoucností.

Jiný hlas: A jak se tedy s těmi lidmi setkáváme?

Hejdánek: Podrobně to autoreflexi. Tady je základní fakt, že se setkáváte.

Jiný hlas: To je otázka, jestli se s nimi setkáváme. Já vnímám jsoucnost jistých jsoucen. S bytím těch jsoucen se setkávám.

Hejdánek: Vy nevnímáte jenom jsoucnost jsoucen, vy vnímáte jsoucna. Jenomže jde o to, že to vlastně nemůžeme říct, že je to vnímání. Vy se s nimi setkáváte. Ta *intencionalita* je tady strašlivě důležitá, protože vy fakticky nemáte jenom vjemy, které jsou *hic et nunc*, ale vy se skrze ty vjemy setkáváte s věcí samotnou.

Jiný hlas: To už je potom otázka myšlení.

Hejdánek: Dobře, ale to je setkávání.

Jiný hlas: Já jsem hovořil o vnímání. Já když vnímám, tak vnímám jsoucnost těch jsoucen.

Hejdánek: Vnímáte i rychlost například. A to není jsoucnost.

Jiný hlas: Já nevnímám rychlost. Rychlost je přece myšlenková konstrukce.

Hejdánek: Provádíte to, kdykoliv se rozhlédnete doprava, doleva, když přecházíte dálnici a odhadujete, jestli stačíte ještě přejít, když se blíží nějaké auto. Kdybyste byl odkázaný jenom na vnímání *hic et nunc*, tak kdybyste viděl auto tamhle na té straně, tak byste musel počkat, až přejede. Nemohl byste nikterak odhadnout, jestli ještě stačíte přejít, poněvadž byste viděl auto a hotovo.

Jiný hlas: Já si mohu těch několik okamžiků, které to auto projde...

Hejdánek: To děláte ve svém vnímání. Všechno tohle. Čili vnímání není jenom vnímání jsoucnosti. Tam je vždycky kus *protence* a kus *retence*.

Jiný hlas: S tou rychlostí, já bych to ještě nechal. Ale já, když se setkávám se *sejsoucнем*, tak chci říct, že vnímám jsoucnost – nejenom že vnímám jeho jsoucnost, ale že vnímám také to jsoucno.

Hejdánek: Pochopitelně. Dokonce nic jiného nevnímáte než jsoucno.

Jiný hlas: Já jsem schopen říct, že vnímám jsoucnost jsoucna.

Hejdánek: To je právě jenom čirá *hypostaze*, ta jsoucnost. To je jenom jakási konstrukce řeznická, jako když se nakrájí salám na plátky. To je pořád sice salám, ale už nemá tu konzistenci.

Jiný hlas: Já jsem se domníval, že jsoucno je konstrukce ze jsoucností, z těch jsoucností.

Hejdánek: Vy byste je vzal? Musíte nejdřív to, co vnímáte. Věci se vám ukazují, ne jsoucnosti. Hleďte, když střílíte, střílíte na nějakýho ptáčka nebo na letadlo, dělo protiletadlový, no tak tam nestřílíte přesně na ten cíl, vy už odhadujete, kam asi on doletí, a musíte střílet tak, aby ta střela přibližně doletěla tam, do toho místa, kde to bude až za chvíli, než tam ta střela... Vy už počítáte s celou tou budoucností.

Jiný hlas: A ta zkušenost už je tam zapojená silným způsobem.

Hejdánek: No vždyť to je všude! To je ve vnímání. Copak je možný vnímání bez zkušenosti? Vždyť jsme to probírali kdy, před dvěma rokama.

Jiný hlas: No právě. Já mohu ten můj prožitek... když hovořím o vnímání, tak hovořím o prožitku, já tím míním prožitek, tedy ještě *nereflektovaný*. Prožitek je *nereflektovaný* podle mě.

Hejdánek: *Reflexe* tam prostě – najděte mi proboha něco *nereflektovaného*!

Jiný hlas: Nebo uvědomění, takto, *nereflektovaný*, ale pro...

--- (1985-04-16 *Přirozený svět – četba VI (2)_s2_cleaned.flac*) ---

Jiný hlas: Že to jsou vodopády a tady, a že...

Hejdánek: Však to nevádí, to nemusíte, to vidíte, že to jsou vodopády. Pokud víte, co jsou vodopády, a kouknete se, tak vidíte, že to jsou vodopády. Co víc si máte uvědomovat? Něco jiného je, že se můžete na něco dívat a nepoznat, co to je, ačkoliv vy byste to měl poznat, poněvadž to vidíte. Máte špatný souběh nebo tak, že hledáte [nesrozumitelné] a ona má zatím hnědý obal a ona má zatím žlutý, takže ji nevidíte. Ačkoliv ji vidím, tak ji nevidím. To jsou ty možnosti všelijakých konfuzí ve vnímání.

Jiný hlas: To jsou omyly. Já se spíš domnívám, že ten prožitek mohu mít...

Hejdánek: A nevědět o tom.

Jiný hlas: Ne nevědět o tom. Já když to prožívám, tak si to nemohu ještě uvědomovat, ten prožitek. Já si ten prožitek mohu uvědomit, až ten prožitek skončil.

Hejdánek: Můžete pak fixovat, ale pak už si uvědomujete jen v paměti, jen si na něj pamatujete.

Uvědomovat si můžete jen, když probíhá. To je prožívání. To bylo v Husserlovi, jak jsme to tenkrát probírali a nakonec jsme se taky o tom nějak nedomluvili. Rozlišit ty roviny, které tam jsou.

To je ale myslím špatně, protože buď jsem bytost nemyslicí a pak něco prožívám a nevím o tom, anebo jsem bytost myslící a pak, kdykoliv něco prožívám, tak mně do toho to vědomí proniká. Že může pronikat s omyly a nemusí všechno vždycky přesně adekvátně, to prosím, ale vždycky tam nějaké vědomí je. A ten prožitek je spolukonstituován tím vědomím a zároveň pamětí a zkušeností z minula. To všechno je v tom prožitku a ten prožitek není ničím možným bez toho, že by to dodatečně k tomu. Ten je tím spolukonstituován. Není nejdřív prožitek, který by byl dodatečně nějak zpracován, poněvadž to zpracování už chodí do něj vždycky už, když se konstituuje.

A pak je ještě možné další reflektování toho už spolukonstituovaného prožitku. Čili já tam potom ve vědomí nacházím to, co tam to vědomí strčilo. To je také důvod, proč Kant tohle píše. On něco správného viděl, že poznáváme, že chápeme jenom to, co tam ten rozum strčí napřed. To je ovšem... on to bere, že ten rozum to bere z nějakého *a priori*, zatímco ve skutečnosti je to tam z minulých zkušeností. Vždycky už to tam je a nám to velice pomáhá k rozpoznání toho, o co jde. Pokud tam není nic, tak malé dítě, když se narodí, tak sice vnímá zrakově, ale nerozpoznává věci. Jak by mohlo rozpoznávat, když je nezná? Má zmatek před sebou. Musí se nejdřív naučit zaostřit správně, rozlišovat jednotlivé předměty. To dělá pomocí všech ostatních smyslů, hmatá po věcech, kouše do nich a to si všechno konfrontuje. Pak pomaloučku se to začíná... od té chvíle už je tam vědomí vždycky. Každý vjem je zpracováván také rozumem, chápáním, minulými zkušenostmi.

Samozřejmě nikdo tam do toho nevlzl, jak to vlastně chodí. Jde o to, že když my předpokládáme něco,

tak to může být dost zavádějící záležitost. Proto si myslím, že musíme předpokládat to, co nás nezavádí. A ta úvaha, že tady je nejdřív nějaký vjem, který pak dodatečně zpracujeme, což je v podstatě *proton pseudos* celé anglosaské empiristické tradice, tam se vychází z takových atomů vnímání, které jsou pak zpracovávány, tak to je omyl. Prostě to zpracovávání proniká až do nejpřednější linie vnímání. Už tam, kde ten nejzákladnější vjem, kdyby nějaký byl, jednotlivý, malinký, atomický, už když tam vzniká, tak už tam intervenuje všechno to vědomí, všechna ta reflexe už v té souvislosti.

Jiný hlas: O čem jsme hovořili, to, co tady Patočka, pokud jsme to tam správně přečetli...

Hejdánek: To si budem pamatovat, že to bylo na *trial and error*. Tady byl tímto kostrbatým způsobem u Patočky popsán přirozený jev, že totiž nejdřív něčemu porozumíš, to jest ten *logos* je napřed. Porozumíš skrze ten *logos*, skrze to porozumění, ten smysl, porozumíš věci v jejím bytí, to jest v jejím časovém charakteru. Zatímco metafyzika též to dělá skrze porozumění, skrze *logos*, ale to jsoucno nahlédne bez toho bytí s časovým charakterem a tím pádem bez smyslu. Ten smysl tam strká, ale není to smysl ve skutečnosti, nýbrž je to smysl, který si přináší s sebou.

Ono právě klade to bytí. Může to udělat, ale pak tím smyslem, který tam strká, zakrývá ten smysl původní. Takže to nebezpečí tu je vždycky, vždycky to vychází z *logos*, to je počátek toho porozumění. Jenom jednou je to porozumivější pro tu věc a její bytí a v druhém případě je to méně otevřeno. V podstatě je to stejné všechno, ten smysl je na počátku, to porozumění, *logos*, smysl je na začátku, tak to násilí tam na začátku je vždycky, protože to, co je věcí, do toho až teprve ve světě *logos* a řeči jí dáváme nějaký smysl. Už tam je násilí a už tam může nastat prohřešek, protože koneckonců svět řeči je jen pro nás lidi.

Ale především není jen pro nás lidi, je pro všechna pravá jsoucna. Proto o pravých jsoucnech můžeme říct, že se odemykají vůči smyslu, to jest vůči *logos*. Což nevím, jestli to Patočka... to prostě říkám teď v diskusi jako pozici. Patočka asi to tam takhle neviděl. Že ta jsoucna se otvírají nějakému smyslu. Já mám dojem, že se podaří ten nejbližší další text, kde říká, že smysl je vždycky jenom smysl pro někoho, že se to podaří vyložit, aniž bychom spadli do subjektivismu. Možná že uvidíme, že ne. Každopádně já bych na tom trval, subjektivismus se mi nelíbí, že a každopádně se musí nějak zachránit skutečnost jako skutečná. Jiný hlas: Tohle je teď takový přirozený konec. Nemusíme to přerušovat, teď je to vlastně takové uzavřené, takový původní konec. Takže já bych doporučil, jasně že to dopadne hůř, ale už jsem teda z toho vykvácen, takže na tenhle semestr už to...

Hejdánek: Takže prosím vás, všichni už máte k dispozici i ty *mathe*, jo? Ne, to máš potom, vid'? Takže ještě teda odložíme... Dobře, aha. Takže prostě kdo to má, tak to čte, jo? Tu jedničku. Dokonce, ó! Já už si to budu muset taky přečíst. Takže se to čte a už se k tomu budeme pomalu vztahovat. Dneska už jsme to udělali vaším přičiněním. A samozřejmě ne abychom místo toho četli ten začátek, to je jenom vždycky nějaký odkaz. To je ten začátek, jo.